

EUROOPA KESKPANK

EUROSÜSTEEM

DETSEMBER 2006

LÄHENEMISARUANNE

LÄHENEMISARUANNE DETSEMBER 2006

BCE ECB EZB EKT EKP

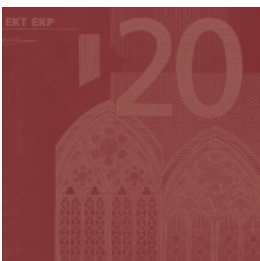
EUROOPA KESKPANK

EUROOPA KESKPANK

EUROSÜSTEEM

LÄHENEMISARUANNE DETSEMBER 2006

2006. aastal on kõikidel Euroopa Keskpanga väljaannetel 5-eurose rahatähe motiiv.

© Euroopa Keskpank, 2006

Aadress

Kaiserstrasse 29
60311 Frankfurt am Main
Saksamaa

Postiaadress

Postfach 16 03 19
60066 Frankfurt am Main
Saksamaa

Telefon

+49 691 3440

Koduleht

<http://www.ecb.int>

Faks

+49 691 344 6000

Teleks

411 144 ecb d

*Kõik õigused on kaitstud. Taasesitus
õppe- ja mitteärilistel eesmärkidel on
lubatud, kui viidatakse allikale.*

*Käesolevas aruandes sisalduvad
statistilised andmed on esitatud seisuga
17. november 2006.*

ISSN 1725-9398 (trüki versioon)

ISSN 1725-9606 (elektroniline versioon)

SISUKORD

SISSEJUHATUS JA KOMMENTEERITUD

KOKKUVÖTE

SISSEJUHATUS 6

I MAJANDUSLIKU LÄHENEMISE

HINDAMINE 8

1.1 Analüüsiraamistik 8

1.2 Majandusliku lähenemise seis 16

Ülevaattetabel –

Majandusliku lähenemise

näitajad 24

2 RIIKLIKE ÕIGUSAKTIDE VASTAVUS

ASUTAMISLEPINGULE 25

2.1 Sissejuhatus 25

2.2 Kohandamise ulatus 27

2.3 Liikmesriikide keskpankade sõltumatus 29

2.4 Laenu ja eesõiguste andmise keel 37

2.5 „Euro” ühtne kirjapilt 40

2.6 Keskpankade õiguslik lõimumine eurosüsteemiga 42

3 KOKKUVÕTTED RIIKIDE LÕIKES 45

LÜHENDID

RIIGID

BE	Belgia	LU	Luksemburg
CZ	Tšehhi	HU	Ungari
DK	Taani	MT	Malta
DE	Saksamaa	NL	Madalmaad
EE	Eesti	AT	Austria
GR	Kreeka	PL	Poola
ES	Hispaania	PT	Portugal
FR	Prantsusmaa	SI	Sloveenia
IE	Iirimaa	SK	Slovakkia
IT	Itaalia	FI	Soome
CY	Küpros	SE	Rootsi
LV	Läti	UK	Ühendkuningriik
LT	Leedu	JP	Jaapan
		US	Ameerika Ühendriigid

MUUD

EKP	Euroopa Keskpank
EKPS	Euroopa Keskpankade Süsteem
EL	Euroopa Liit
EMU	majandus- ja rahaliit
ESA 95	Euroopa rahvamajanduse arvepidamise süsteem
EUR	euro
RVF	Rahvusvaheline Valuutafond
SKP	sisemajanduse koguprodukt
THI	tarbijahinnaindeks
ÜTHI	ühtlustatud tarbijahinnaindeks

Vastavalt ühenduse praktikale on ELi riigid loetletud käesolevas aruandes rahvuskeelsete riiginimede tähestikulises järjekorras.

**SISSEJUHATUS JA
KOMMENTEERITUD
KOKKUVÕTE**

SISSEJUHATUS

1999. aasta 1. jaanuaril võeti euro kasutusele 11 liikmesriigis ja 2001. aasta 1. jaanuaril Kreekas. 1. mail 2004 laienes Euroopa Liit (EL) kümne uue liikmesriigi võrra, kuid 2006. aastal ei ole 13 liikmesriiki veel majandus- ja rahaliidu täisliikmed. Käesoleva aruande esitamiselega täidab EKP Euroopa Ühenduse asutamislepingu (edaspidi „asutamisleping”) artikli 122 lõikes 2 ja artikli 121 lõikes 1 sätestatud nõudeid, mille kohaselt tuleb vähemalt kord iga kahe aasta jooksul või selle liikmesriigi taotlusel, mille suhtes on kehtestatud erand, Euroopa Liidu Nõukogule (edaspidi „ELi nõukogu”) anda aru „liikmesriikide edusammudest nende kohustuste täitmisel, mis on seotud majandus- ja rahaliidu loomisega”. Sama ülesanne on antud ka Euroopa Komisjonile, seega esitatakse ELi nõukogule samaaegselt kaks aruannet.

2006. aasta mais koostasid Euroopa Keskpank (EKP) ja Euroopa Komisjon lähenemisaruanne vastuseks kahe uue liikmesriigi, nimelt Leedu ja Sloveenia esitatud taotlustele saada hinnang oma riikidele. Seda aruannet arvesse võttes ja komisjoni ettepaneku alusel otsustas ELi majandus- ja finantsministritest koosnev nõukogu (ECOFINi nõukogu) 11. juulil 2006 kaotada Sloveenia suhtes kehtestatud erandi, lubades riigil võtta euro kasutusele 1. jaanuaril 2007. Samas jääb kehtima Leedu suhtes on kehtestatud erand. Kuna Leedule anti hinnang 2006. aasta mais, siis käesolevas aruandes teda ei käsitleta. Peale selle on eristaatus veel kahel riigil, kes ei ole majandus- ja rahaliidu täisliikmed, nimelt Taanil ja Ühendkuningriigil. Need riigid on varem andnud teada, et nad ei soovi osaleda majandus- ja rahaliidu kolmandas etapis. Seega tuleb lähenemisaruanne nende kohta esitada üksnes nende taotlusel. Kuna sellist taotlust esitatud ei ole, ei käsitleta käesolevas aruandes ka neid riike. Seepärast antakse hinnang üheksale riigile: Tšehhi, Eesti, Küpros, Läti, Ungari, Malta, Poola, Slovakkia ja Rootsi. Viimati anti hinnang nendele riikidele 2004. aasta lähenemisaruanandes, mis tähendab, et hindamine toimub asutamislepingus ettenähtud kaheaastase tsükli raames.

Euroopa Keskpank (EKP) lähtub enda ja Euroopa Rahainstituudi varasemates lähenemisaruannetes kasutatud raamistikust, et hinnata, kas need üheksa riiki on saavutanud jätkusuutlikus majanduslikus lähenemises kõrge taseme, teha kindlaks, kas liikmesriigi seadused vastavad asutamislepingule, ning järele uurida, kas liikmesriigi keskpank järgib õigusaktidest tulenevaid nõudeid, mida tuleb täita, et saada eurosüsteemi lahutamatuks osaks.

Majandusliku lähenemise hindamine sõltub suurel määral hindamise aluseks oleva statistika kvaliteedist ja usaldusväärsusest. Statistika, eriti valitsussektori finantsstatistika koostamine ja esitamine peab olema vaba poliitilistest mõjutustest. Liikmesriikidel soovitatakse pidada oma statistika kvaliteeti ja usaldusväärsust esmatähtsaks, et tagada selle koostamisel nõuetekohane kontroll ja tasakaal ning kohaldada vajalikke miinimumnõudeid. Nimetatud nõuete järgimine tugevdab riikide statistikaasutuste sõltumatust, usaldatavust ja vastutust ning suurendab eelarvestatistika kvaliteedi usaldusväärsust (vt esimesele peatükile järgnevat statistikalisa).

Käesolevale sissejuhatusesele ja kokkuvõttele järgneb majandusliku ja õigusliku lähenemise hindamise põhiaspektide ja tulemuste ülevaade. Üksikasjalikum analüüs on esitatud 1. ja 2. peatükis. 1. peatükis hinnatakse majandusliku lähenemise seisut kõigis üheksas liikmesriigis. 2. peatükis analüüsitakse iga liikmesriigi õigusaktide, kaasa arvatud keskpanga põhikirja vastavust asutamislepingu artiklitele 108 ja 109 ning EKPSi põhikirjale.

I MAJANDUSLIKU LÄHENEMISE HINDAMINE

I.1 ANALÜÜSIRAAMISTIK

EKP kasutab majandusliku lähenemise seisuhindamisel vaatlusaluses üheksas liikmesriigis ühtset analüüsiraamistikku, mida kohaldatakse iga liikmesriigi suhtes eraldi. Kõnealuse raamistiku aluseks on esiteks Euroopa Ühenduse asutamislepingu sätted ja nende kohaldamine EKP poolt hindade, eelarvetasakaalu ja võlakooormuse, vahetuskursside ja pikaajaliste intressimäärade arengu ning muude tegurite suhtes. Teiseks põhineb raamistik mitmesugustel muudel ette- ja tagasivaatavatel majandusnäitajatel, mida peetakse lähenemise jätkusuutlikkuse üksikasjalikuma hindamise puhul kasulikuks. Taustinfodes 1–4 on lühidalt tutvustatud asutamislepingu asjaomaseid sätteid ja metodoloogilisi üksikasju, mis selgitavad nende sätete kohaldamist EKP poolt.

Järjepidevuse ja võrdse kohtlemise tagamiseks järgitakse käesolevas aruandes Euroopa Rahainstituudi (ERI) ja EKP varasemates aruannetes kasutatud põhimõtteid. EKP lähtub lähenemiskriteeriumide kohaldamisel mitmest juhtpõhimõttest. Esiteks tõlgendatakse ja kohaldatakse kõiki kriteeriume rangelt. Selle põhimõtte kohaselt on lähenemiskriteeriumide peaesmärk tagada, et euroalal osalevad üksnes need liikmesriigid, kelle majanduslikud tingimused toetavad hinnastabiilsuse hoidmist ja euroala ühtekuuluvust. Teiseks moodustavad lähenemiskriteeriumid sidusa ja tervikliku kogumi ning peavad kõik olema täidetud. Asutamislepingus loetakse kõik kriteeriumid võrdseks ega seata neid tähtsuse järjekorda. Kolmandaks peavad lähenemiskriteeriumid olema täidetud tegelike andmete põhjal. Neljandaks tuleb lähenemiskriteeriume kohaldada järjepidevalt, läbipaistvalt ja lihtsalt. Peale selle tuleb veel kord rõhutada, et saavutatud lähenemine peab olema kestav, mitte ajutine. Seepärast käsitletaksegi riikidele hinnangu andmisel ka lähenemise jätkusuutlikkust.

Seega analüüsitakse asjaomaste riikide majandusarengut tagasivaatavalt üldjuhul kümne aasta ulatuses. See aitab paremini kindlaks teha, kuivõrd on praeguse aja saavutused tõeliste struktuurimuutuste tulemus, mis peaks omakorda aitama paremini hinnata majandusliku lähenemise jätkusuutlikkust. Samas tuleb arvestada, et enamiku uute liikmesriikide varasemaid andmeid võis oluliselt mõjutada üleminekuperiood. Peale selle

rakendatakse vajalikus ulatuses ettevaatavat lähenemisviisi. Sellega seoses tuleb eraldi tähelepanu pöörata asjaolule, et soodsa majandusarengu jätkusuutlikkus sõltub väga suurel määral poliitilisest võimest reageerida olemasolevatele ja tulevastele probleemidele õigesti ja kehtvalt. Kokkuvõttes tuleb rõhutada, et majandusliku lähenemise jätkusuutlikkus sõltub nii tugeva lähteotsiooni saavutamisest euro kasutuselevõtuks kui ka sellele järgnevalt poliitikast.

Ühtset analüüsiraamistikku kohaldatakse kõigi üheksa vaatlusaluse riigi suhtes eraldi. Hinnanguid liikmesriikide majandustulemustele tuleks vaadelda eraldi ja vastavalt asutamislepingu artiklile 121.

Asutamislepingu sätteid hindade arengu kohta ja nende kohaldamist EKP poolt on kirjeldatud taustinfos 1.

Taustinfo 1

Hindade areng

1 Asutamislepingu sätted

Asutamislepingu artikli 121 lõike 1 esimeses taandes on sätestatud:

„Hindade stabiilsuse kõrge taseme saavutamine; see nähtub inflatsioonimäärast, mis on hindade stabiilsuse mõttes lähedane kolme kõige paremaid tulemusi saavutava liikmesriigi omale”.

Asutamislepingu artikli 121 lõikes 1 osutatud lähenemiskriteeriumide protokollis artiklis 1 on sätestatud:

„Käesoleva lepingu artikli 121 lõike 1 esimeses taandes ettenähtud hindade stabiilsuse kriteerium tähendab, et liikmesriigil on püsiva stabiilsustasemega hinnanaäitajad ning keskmine inflatsioonimäär vaadelduna ühe aasta kestel enne kontrollimist ei ületa rohkem kui 1,5 protsendipunkti võrra kolme kõige paremaid tulemusi saavutava liikmesriigi määra. Inflatsiooni mõõdetakse võrreldaval alusel tarbijahinnaindeksi abil, võttes arvesse määratluste erinevust riigiti.”

2 Asutamislepingu sätete kohaldamine

Käesoleva aruandega seoses kohaldab EKP asutamislepingu sätteid järgmiselt.

- Esiteks arvutatakse „keskmine inflatsioonimäär vaadelduna ühe aasta kestel enne kontrollimist” ühtlustatud tarbijahinnaindeksi (ÜTHI) viimase olemasoleva 12 kuu keskmise muutuse alusel võrreldes sellele eelnenud 12 kuu keskmisega. Seega on inflatsioonimäära puhul käesoleva aruande vaatlusperiood 2005. aasta novembrist 2006. aasta oktoobrini.
- Teiseks on kontrollväärtuse määratluse aluseks oleva „hindade stabiilsuse mõttes kuni kolme kõige paremaid tulemusi saavutava liikmesriigi” põhimõtte kohaldamisel

võetud aluseks järgmise kolme ELi liikmesriigi inflatsioonimäärade kaalumata aritmeetiline keskmine: Poola (1,2%), Soome (1,2%) ja Rootsi (1,5%). Järelikult on keskmine 1,3% ja kui lisada sellele 1,5 protsendipunkti, on kontrollväärtus 2,8%.

Inflatsiooni mõõdetakse ÜTHI põhjal, mis töötati välja selleks, et lähenemise hindamine hinnastabiilsuse kaudu oleks võrreldav (vt 1. peatüki statistikalisa). Euroala keskmine inflatsioon on esitatud käesoleva aruande statistikaosas.

Hindade arengu jätkusuutlikkuse üksikasjalikumaks analüüsimiseks võrreldakse keskmist ÜTHI-inflatsiooni perioodil 2005. aasta novembrist 2006. aasta oktoobrini liikmesriikides viimase kümne aasta jooksul hinnastabiilsuse osas saavutatud majandustulemustega. Sellega seoses tuleb tähelepanu pöörata rahapoliitika suunale, eriti sellele, kas riiklikud rahandusasutused on keskendunud eelkõige hinnastabiilsuse saavutamisele ja hoidmisele, aga ka sellele, kuidas on seda eesmärki toetanud teised majanduspoliitika valdkonnad. Peale selle võetakse arvesse makromajandusliku keskkonna mõju hinnastabiilsuse saavutamisele. Hinnamuutusi analüüsitakse seoses pakkumise ja nõudlusega, keskendudes muu hulgas tööjõu erikulusid ja impordihindu mõjutavatele teguritele. Peale selle käsitletakse muutusi ka teistes asjakohastes hinnaindeksites, näiteks ÜTHI (v.a töötlemata toidukaubad ja energia), riigi tarbijahinnaindeks, kaudsete maksude muutumise mõju mitteamestav tarbijahinnaindeks, eratarbimise deflaator, SKP deflaator ja tootjahinnad. Ettevaatavalt pakutakse välja hinnang lähiaastatel oodatavatele inflatsioonimuutustele, arvestades suuremate rahvusvaheliste organisatsioonide ja turuosaliste prognoose. Peale selle käsitletakse struktuurilisi aspekte, mis mõjutavad hinnastabiilsust soodustava keskkonna säilitamist pärast euro kasutuselevõttu.

Riikide eelarvepoliitika arengut ning sellega seotud menetlusküsimusi käsitlevaid asutamislepingu sätteid ja nende kohaldamist EKP poolt on kirjeldatud taustinfos 2.

Taustinfo 2

Eelarvepoliitika areng

1 Asutamislepingu sätted

Asutamislepingu artikli 121 lõike 1 teises taandes on sätestatud:

„riigi rahanduse stabiilsus; see nähtub niisuguse eelarveseisundi saavutamisest, kus puudub eelarvepuudujääk, mis artikli 104 lõike 6 kohaselt on ülemäärane”.

Asutamislepingu artiklis 121 osutatud lähenemiskriteeriumide protokollis artiklis 2 on sätestatud:

„kontrollimise ajal ei kehti liikmesriigi suhtes käesoleva lepingu artikli 104 lõikes 6 nimetatud nõukogu otsus ülemäärase eelarvepuudujäägi olemasolu kohta”.

Ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlus on sätestatud asutamislepingu artiklis 104. Vastavalt selle lõigetele 2 ja 3 koostab Euroopa Komisjon ettekande juhul, kui liikmesriik ei täida eelarvedistsipliini; . eelkõige siis, kui:

- a) kavandatud või tegeliku eelarvepuudujäägi suhe SKPsse ületab kontrollväärtuse (ülemäärase eelarvepuudujäägi protokollis kohaselt 3% SKPst), välja arvatud juhul, kui:
 - see suhe on oluliselt ja pidevalt langenud ning jõudnud kontrollväärtuse lähedasele tasemele või
 - kontrollväärtuse ületamine on ainult erandlik ja ajutine ning suhe on kontrollväärtuse lähedane;
- b) riigivõla suhe SKPsse ületab kontrollväärtust (ülemäärase eelarvepuudujäägi protokollis kohaselt 60% SKPst), välja arvatud juhul, kui suhe väheneb piisavalt ning läheneb kontrollväärtusele rahuldava kiirusega.

Peale selle tuleb komisjoni ettekandes arvestada seda, kas riigi eelarvepuudujääk ületab investeerimiskulutused, samuti kõiki muid asjassepuutuvaid tegureid, kaasa arvatud liikmesriigi keskmise pikkusega perioodi majandus- ja eelarveseisund. Komisjon võib koostada ettekande ka juhul, kui ta kriteeriumitingimuste täitmisest hoolimata on seisukohal, et liikmesriigis on ülemäärase eelarvepuudujäägi tekkimise oht. Majandus- ja rahanduskomitee sõnastab komisjoni ettekande kohta arvamuse. Viimaks otsustab ELi nõukogu kooskõlas artikli 104 lõikega 6 pärast asjaomase liikmesriigi võimalike märkuste kaalumist ja üldhinnangu andmist kvalifitseeritud häälteenamusega komisjoni soovitusel põhjal, kas liikmesriigis on ülemäärane eelarvepuudujääk.

2 Asutamislepingu sätete kohaldamine

EKP esitab lähenemise hindamiseks oma seisukoha riigi rahanduse arengu kohta. EKP arvestab jätkusuutlikkuse hindamiseks eelarvearengu võtmenäitajaid perioodil 1996–2005, valitsussektori rahanduse väljavaateid ja probleeme ning keskendub eelarvepuudujäägi ja riigivõla vahelistele seostele.

Mis puutub artiklisse 104, siis ei ole EKP-l erinevalt komisjonist ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluses ametlikku rolli. EKP väljendab ainult arvamust selle kohta, kas riigi suhtes kohaldatakse ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlust või mitte.

Mis puutub asutamislepingu sellesse sättesse, milles on ette nähtud, et SKP 60% taset ületav võlakoormus „väheneb piisavalt ning läheneb kontrollväärtusele rahuldava kiirusega”, siis analüüsib EKP nii võlakoormuse senist arengut kui ka võimalikke arengusuundi tulevikus.

Riigi rahanduse arengut hinnatakse rahvamajanduse arvepidamise andmete alusel kooskõlas ESA 95 süsteemiga (vt ka 1. peatüki statistikalisa). Enamik käesolevas aruandes esitatud andmetest on saadud komisjonilt 2006. aasta oktoobris ja need hõlmavad riikide finantspositsioone aastatel 1996–2005, aga ka komisjoni prognoose aastaks 2006.

Riigi rahanduse arengu jätkusuutlikkuse hindamiseks võrreldakse analüüsi aasta (2005) tulemit liikmesriikide viimase kümne aasta tulemustega. Alustuseks vaadeldakse riigi

võlakoormuse arengut sellel perioodil, aga ka selle põhjustanud tegureid, s.t SKP nominaalkasvu ja intressimäärade vahet, esmast tasakaalu ja eelarvepositsioonivälisist võlamuutust. Sel viisil toimides võib saada lisateavet selle kohta, kuivõrd on võla dünaamikat mõjutanud makromajanduslik keskkond, eelkõige majanduskasv ja intressimäärad. Samuti võib saada rohkem teavet eelarve konsolideerimise mõju kohta esmasele bilansile ja eritegurite rolli kohta seoses eelarvepositsioonivälise võlamuutusega. Peale selle analüüsitakse valitsussektori võla struktuuri, keskendudes eelkõige lühiajalise tähtajaga võla ja välisvaluutavõla osakaalule ning muutusele. Seda osakaalu praeguse võlakoormusega võrreldes selgitatakse välja eelarvetasakaalu tundlikkus vahetuskursside ja intressimäärade muutuste suhtes.

Järgmise sammuna uuritakse eelarvepuudujäägi muutust. Sellega seoses on kasulik meeles pidada, et riigi aastase eelarvepuudujäägi suhtarvu mõjutavad tavaliselt väga mitmesugused tegurid. Sageli eristatakse tsüklilisi mõjusid, mis väljendavad eelarvepuudujäägi reageerimist muutustele majandustsüklis, mittetsüklilistest mõjudest, mis kajastavad üldjuhul eelarvepoliitika struktuurilisi või püsivaid kohandusi. Käesolevas aruandes käsitletud mittetsüklilisi mõjusid ei saa siiski vaadelda üksnes eelarvepositsiooni struktuuriliste muutustena, sest need hõlmavad ka eelarvetasakaalu vaid ajutiselt mõjutavate poliitikameetmete ja eritegurite toimet. Üksikasjalikumalt vaadeldakse veel avaliku sektori kulude ja tulude varasemat arengut ning tuuakse välja konsolideerimist vajavad suuremad valdkonnad.

Ettevaatavalt käsitletakse riiklikke eelarvekavasid ja viimaseid Euroopa Komisjoni prognoose 2006. aastaks ning lähenemisprogrammis esitatud keskpika tähtajaga eelarvestrateegiat. Seejuures hinnatakse seda, millal saavutatakse stabiilsuse ja majanduskasvu paktis ette nähtud keskpika tähtajaga eesmärk, aga ka riigivõla suhtarvu väljavaadet jooksva eelarvepoliitika põhjal. Peale selle tuuakse eraldi välja eelarvepositsiooni jätkusuutlikkusega seotud pikaajalised probleemid, eelkõige need, mis puudutavad jooksvatest tuludest finantseeritavaid riiklikke pensionisüsteeme seoses demograafiliste muutustega ja riigi antavaid tagatise.

Vahetuskursi arengut käsitlevaid asutamislepingu sätteid ja nende kohaldamist EKP poolt on kirjeldatud taustinfos 3.

Taustinfo 3

Vahetuskursi areng

1 Asutamislepingu sätted

Asutamislepingu artikli 121 lõike 1 kolmandas taandes on sätestatud:

„kinnipidamine Euroopa rahasüsteemi vahetuskursimehhanismiga ettenähtud normaalsetest kõikumispiiridest vähemalt kahe aasta jooksul, devalveerimata oma vääringut ühegi teise liikmesriigi vääringu suhtes.”

Asutamislepingu artikli 121 lõikes 1 osutatud lähenemiskriteeriumide protokollis 3 on sätestatud:

„Käesoleva lepingu artikli 121 lõike 1 kolmandas taandes ettenähtud Euroopa rahasüsteemi vahetuskursimehhanismis osalemise kriteerium tähendab, et liikmesriik on järginud Euroopa rahasüsteemi vahetuskursimehhanismis ettenähtud normaalseid kõikumispiire ilma tõsiste pingeteta vähemalt kahe aasta jooksul enne kontrollimist. Eelkõige ei tohi liikmesriik olla sama aja jooksul omal algatusel devalveerinud oma vääringu kahepoolset keskkurssi ühegi teise liikmesriigi vääringu suhtes.”

2 Asutamislepingu sätete kohaldamine

Vahetuskursi stabiilsuse puhul kontrollib EKP seda, kas riik on vähemalt kaks aastat enne lähenemiskriteeriumide täitmise hindamist osalenud vahetuskursimehhanismis ERM2 (mis alates 1999. aasta jaanuarist vahetas välja vahetuskursimehhanismi ERM) ilma tõsiste pingeteta, eriti aga oma vääringut euro suhtes devalveerimata. Kui riik on vahetuskursimehhanismis osalenud lühemat aega, kirjeldatakse vahetuskursi muutusi kaheaastase vaatlusperioodi põhjal nagu eelmistes aruannetes.

Varasema lähenemisviisiga sarnaselt jälgitakse euro vahetuskursi stabiilsuse analüüsimisel ennekõike seda, kas kurss on ERM2 keskkursi lähedal, võttes samas arvesse ka võimalikke vahetuskursi tõusu põhjustanud tegureid. Ses suhtes ei mõjuta keskkursi kõikumisvahemiku suurus vahetuskursi stabiilsuse hindamist.

Peale selle käsitletakse tõsiste pingete puudumist tavaliselt veel järgmiselt: a) hinnates seda, kui võrd on riigi vahetuskurss kaldunud kõrvale ERM2 keskkursist euro suhtes; b) vaadeldes näitajaid, nagu euro vahetuskursi volatiilsus ja selle muutused ning lühiajaliste intressimäärade erinevused ja nende muutused euroala omadega võrreldes; ning c) analüüsides valuutaturu interventsioonide rolli.

Kõik 2004. aasta novembrist 2006. aasta oktoobrini kestnud vaatlusperioodi kahepoolset vahetuskursid on EKP ametlikud vahetuskursid (vt 1. peatüki statistikalisa).

ERM2s osaleb praegu viis käesolevas aruandes vaadeldavatest riikidest. Üks neist, Eesti, on mehhanismis osalenud alates 28. juunist 2004. Kolm liikmesriiki, nimelt Küpros, Läti ja Malta, ühinesid mehhanismiga 2. mail 2005. Slovakkia on mehhanismis osalenud 28. novembrist 2005. Nende vääringute vahetuskursside areng euro suhtes hõlmab perioodi 1. novembrist 2004 kuni 31. oktoobrini 2006. ERM2 keskkursi puudumisel näidatakse vahetuskursside arengut alates 2004. aasta novembrist üksnes illustratiivses tähenduses.

See on kooskõlas varasemates aruannetes kasutusele võetud tavaga ning ei tähenda hinnangut vahetuskursi taseme kohta.

Lisaks euro nominaalkursile vaadeldakse lühidalt ka kehtiva vahetuskursi jätkusuutlikkuse seisukohast olulisi näitajaid. Need tuletatakse riigi reaalsete kahepoolsete ja efektiivsete vahetuskursside, maksebilansi jooksev-, kapitali- ja finantskonto ning rahvusvahelise netoinvesteeringu positsiooni pikemaajalistest muutustest. Turgude lõimumise vallas analüüsitakse ka euroala osa riigi väliskaubanduse kogubilansis.

Pikaajaliste intressimäärade arengut käsitlevaid asutamislepingu sätteid ja nende kohaldamist EKP poolt on kirjeldatud taustinfos 4.

Taustinfo 4

Pikaajaliste intressimäärade areng

1 Asutamislepingu sätted

Asutamislepingu artikli 121 lõike 1 neljandas taandes on sätestatud:

„Liikmesriigi poolt saavutatud vastastikuse lähenemise ja tema Euroopa rahasüsteemi vahetuskursimehhanismis osalemise püsikindlus, mis peegeldub tema pikaajaliste intressimäärade tasemes.”

Asutamislepingu artikli 121 lõikes 1 osutatud lähenemiskriteeriumide protokollis artiklis 4 on sätestatud:

„Käesoleva lepingu artikli 121 lõike 1 neljandas taandes nimetatud intressimäärade lähenemiskriteerium tähendab, et vaadelduna ühe aasta kestel enne kontrollimist on liikmesriigil olnud keskmine nominaalne pikaajaline intressimäär, mis ei ületa rohkem kui 2% võrra kolme kõige paremaid tulemusi saavutava liikmesriigi määra. Intressimäärasisid mõõdetakse riigi pikatähtajaliste võlakirjade või nendega võrreldavate väärtpaberite alusel, võttes arvesse määratluste erinevust riigiti.”

2 Asutamislepingu sätete kohaldamine

Käesoleva aruandega seoses kohaldab EKP asutamislepingu sätteid järgmiselt.

- Esiteks selgitatakse välja „keskmine nominaalne pikaajaline intressimäär”, mida vaadeldakse „ühe aasta kestel enne kontrollimist”; see intressimäär arvutatakse nende viimase 12 kuu aritmeetilise keskmisena, mille kohta on olemas ÜTHI andmed. Käesolevas aruandes aluseks võetud vaatlusperiood kestis 2005. aasta novembrist 2006. aasta oktoobrini.
- Teiseks on kontrollväärtuse leidmiseks kasutatava „hindade stabiilsuse suhtes kolme kõige paremaid tulemusi saavutava liikmesriigi” põhimõtte kohaldamisel kasutatud samuti nende kolme ELi liikmesriigi pikaajaliste intressimäärade kaalumata aritmeetilist keskmist, kelle tulemuste põhjal arvutatakse ka hinnastabiilsuse

kontrollväärtust (vt taustinfo 1). Käesolevas aruandes käsitletud vaatlusperioodil olid nende kolme riigi pikaajalised intressimäärad järgmised: 3,7% (Rootsi), 3,7% (Soome) ja 5,2% (Poola); seega on keskmine intressimäär 4,2% ja kontrollväärtus kahe protsendipunkti lisamisel 6,2%.

Intressimäärasid on mõõdetud olemasolevate ühtlustatud pikaajaliste intressimäärade põhjal, mis töötati välja lähenemise hindamise tarbeks (vt 1. peatüki statistikalisa).

Kui riigis pikaajalisi ühtlustatud intressimäärasid ei ole, viiakse läbi finantsturgude võimalikult ulatuslik analüüs, kus võetakse arvesse valitsussektori võla taset ja muid asjakohaseid näitajaid ning hinnatakse liikmesriigi lähenemise ja ERM2s osalemise püsikindlust.

Nagu eespool mainitud, viitab asutamisleping selgesõnaliselt lähenemise püsikindlusele, mis peegeldub pikaajaliste intressimäärade tasemes. Seepärast jälgitakse muutusi 2005. aasta novembrist 2006. aasta oktoobrini seoses pikaajaliste intressimäärade arenguga viimase kümne aasta jooksul (või aja jooksul, mille kohta on olemas andmed) ja silmas pidades euroalal valitsevate intressimäärade muutumist mõjutanud põhitegureid.

Viimasena on asutamislepingu artikli 121 lõikes 1 sätestatud, et lähenemisaruanDES tuleb arvesse võtta mitmeid teisi asjakohaseid tegureid: eküü arengut, turgude lõimumise tulemusi, maksebilansi jooksevkonto seisundit ja arengut ning tööjõu erikulude ja muude hinnaindeksite analüüsi. Neid tegureid käsitletakse järgmises osas iga eespool loetletud kriteeriumi all eraldi. Kuna 1. jaanuaril 1999 võeti kasutusele euro, siis eküü arengut enam ei analüüsita.

Lähenemiskriteeriumide kohaldamise statistilised andmed esitas komisjon (vt ka 1. peatüki statistikalisa ning tabelid ja joonised). Pikaajaliste intressimäärade statistilised andmed esitas komisjon koos EKPga. Hindade ja pikaajaliste intressimäärade muutuste statistika hõlmab perioodi kuni 2006. aasta oktoobrini, mis on viimane kuu, mille kohta on olemas andmed ÜTHide kohta. Vahetuskursside puhul on käesolevas aruandes vaadeldud perioodi lõppkuupäev 31. oktoober 2006. Eelarvepositsioonide kohta on andmed olemas kuni 2005. aastani. Arvesse võetakse ka mitmesuguste teiste allikate prognoose ning vaatlusaluste liikmesriikide kõige uuemaid lähenemisprogramme, samuti muud teavet, mida on lähenemise jätkusuutlikkuse ettevaatava hindamise jaoks peetud oluliseks.

Käesolevas aruandes esitatud statistilised andmed on seisuga 17. november 2006.

1.2 MAJANDUSLIKU LÄHENEMISE SEIS

Kõigi käesolevas aruandes käsitletud üheksa riigi suhtes on kehtestatud erand, kuid erinevalt Taanist ja Ühendkuningriigist ei ole neil majandus- ja rahaliidu kolmanda etapi suhtes eristaatust. Seega on nad asutamislepingu järgi kohustatud euro kasutusele võtma, mis tähendab, et nad peavad püüdma täita kõiki lähenemiskriteeriume.

Võrreldes 2004. aasta lähenemisaruanDES kirjeldatud olukorraga on paljud neist riikidest teinud majanduslikul lähenemisel edusamme, kuid mõne puhul on esinenud ka tagasilööke. Mis puutub hinnastabiilsuse kriteeriumi, siis jääb 12 kuu keskmine inflatsioon alla kontrollväärtuse neljal käesolevas aruandes käsitletud riigil. Sama arvu riike puudutas see ka 2004. aasta aruande ajal, mil vaatluse all oli 11 riiki. Samas on mõne riigi kontrollväärtusest kõrgem inflatsioon viimastel aastatel oluliselt suurenenud. Mis puutub käesolevas aruandes käsitletud üheksa riigi eelarvetulemustesse, siis viis neist on praegu ülemäärase eelarvepuudujäägi olukorras – 2004. aasta lähenemisaruanDE ajal oli selliseid riike kuus. Konkreetsetest kriteeriumidest rääkides oli 2004. aasta lähenemisaruanDE ajal eelarvepuudujäägi suhe SKPsse alla asutamislepingus sätestatud 3% kontrollväärtuse või oli eelarve ülejäägis üksnes kolmel käesolevas aruandes käsitletud üheksast riigist, praegu aga on see nõue täidetud seitsmel riigil (arvestatuna koos Poola ja Rootsi valitsussektori kohustuslike kogumispensionisüsteemidega). Sellegipoolest peab enamik vaatlusaluseid riike oma eelarvepoliitikat veelgi karmistama. Nende riikide arv, kus valitsussektori võla suhe SKPsse on alla 60%, on vähenenud kuueni. Mis puutub vahetuskursi kriteeriumisse, osalevad ERM2s viie käesolevas aruandes vaatluse all oleva riigi vääringud. Veidi on paranenud ka pikaajaliste intressimäärade lähenemine. Alla kontrollväärtuse jäävate intressimääradega riike on nüüd seitse – 2004. aasta lähenemisaruanDE ajal oli neid veel kuus.

Lähenemiskriteeriumide hindamisel on üks põhiaspekte jätkusuutlikkus. Saavutatud lähenemine peab olema kestev, mitte ajutine. Et lähenemine oleks jätkusuutlik, peavad vaatlusalused riigid oma jõupingutusi oluliselt suurendama. Eelkõige puudutab see vajadust saavutada ja säilitada euro fikseeritud vahetuskursi juures hinnastabiilsus ning tugev riigi rahandus. Vajadus püsivate poliitiliste muudatuste järele tuleneb mitmest asjaolust: a) suhteliselt suured avalikud sektorid, millele viitab riiklike kulutuste suhteliselt suur suhe SKPsse võrreldes riikidega, kelle tulu elaniku kohta on sarnasel tasemel; b) prognoositavad kiired ja suured demograafilised muutused; c) mitme riigi kõrged tingimuslikud finantskohustused; d) kõrge töötuse ja madal tööhõive määr mõnes

riigis, mis on analüüside kohaselt suuresti struktuurset laadi, samas kui teistes riikides on tekkimas tööjõu puudus; ning e) suur jooksevkonto puudujääk paljudes vaatlusalustes riikides, mida välismaiste otseinvesteeringute sissevool katab vaid osaliselt – see viitab vajadusele tagada välispositsioonide jätkusuutlikkus. Peale selle võivad 2004. aasta mais ELiga ühinenud riikide hindadele või nominaalsetele vahetuskurssidele täiendavat tõusurvet avaldada muud, turumajandusele üleminekuga seotud probleemid, nagu näiteks tooteturgede liberaliseerimine ja hindade kohanemine turutasemetega ning sissetulekute taseme ühtlustumine.

HINNASTABIILSUSE KRITERIUM

2005. aasta novembrist 2006. aasta oktoobrini kestnud 12-kuulisel vaatlusperioodil oli hinnastabiilsuse kontrollväärtus 2,8%. Selle arvutamiseks lisati perioodi ÜTHI-inflatsiooni kaalumata aritmeetilisele keskmisele Poolas (1,2%), Soomes (1,2%) ja Rootsis (1,5%) 1,5 protsendipunkti. Nelja vaatlusaluse riigi (Tšehhi, Küprose, Poola ja Rootsi) keskmine ÜTHI-inflatsioon oli vaatlusperioodil kontrollväärtusest väiksem. Ülejäänud viie riigi puhul oli see kontrollväärtusest kõrgem, kusjuures kõige suuremat hälvet täheldati Eestis, Lätis ja Slovakkias (vt ülevaattetabelit).

Paljudes vaatlusalustes riikides, eriti ELiga 2004. aasta mais ühinenud Kesk- ja Ida-Euroopa riikides, on inflatsioon viimase kümne aasta jooksul suhteliselt kõrgelt tasemel järk-järgult langenud. Ülejäänud riikides, eriti Rootsis ja vähemal määral ka Küprosel ja Maltal, püsis inflatsioon suurema osa sellest ajast suhteliselt mõõdukal tasemel (hootiste tõusudega Küprosel).

See pikemaajaline inflatsiooni areng on toimunud suhteliselt dünaamilistes majanduslikes tingimustes, eriti Kesk- ja Ida-Euroopa riikide puhul. Nendes riikides on toodangu tugevat kasvu toetanud mitu tegurit. Esiteks on makromajanduse stabiliseerumine ning 1990. aastate struktuurireformid soodustanud toodangu kasvu mitte üksnes otseselt, vaid enamikus vaatlusalustes riikides ka suure hulga otseste välisinvesteeringute sissevoolu kaudu, mis on toonud kaasa uut tehnikat ning võimaldanud tööviljakusel suhteliselt tugevalt kasvada. Peale selle on sisenõudlust toetanud madalamad intressimäärad ja paremad krediidivõimalused. Järelejõudmise protsessi on toetanud ka ühinemine ELiga. Mõnikord mõjutas nende riikide toodangu kasvu siiski ka mitu negatiivset välisšokki, nagu näiteks Vene majanduse kriis 1998. aastal või maailmamajanduse jähnemine 2001. ja 2002. aastal.

Inflatsioon on enamikus riikides pärast 2004. aasta lähenemisaruanne kasvanud. See areng on kooskõlas energiahindade tõusuga maailmaturul, mis on reguleeritud ja turuhindade kohandamise kaudu mõjutanud mõne riigi tarbijahindu. Peale selle on mõnes riigis inflatsiooni viimasel ajal mõjutanud ka toiduhindade tõus, mis hakkas 2006. aastal pärast aastatagust väga vähest muutumist kiirenema. Inflatsioonisurve tugevnemist on toetanud sisenõudluse kiire kasv paljudes vaatlusalustes riikides, mida on saatnud kodumajapidamiste tarbimisse üle kanduv sissetulekute ja krediidi tugev reaalkasv, ning kaudsete maksude ja reguleeritud hindade tõus, mis on seotud ELiga ühinemisega. Mõnes kiiresti kasvava majandusega riigis on inflatsiooni kiirendanud ka tööjõu erikulude kasv. Vastandina sellele viitab kaubeldavate kaupade, nagu näiteks rõivaste ja jalatsite hindade hiljutine langus sellele, et impordi areng madalate kuludega riikide kasuks toob kaasa inflatsiooni languse.

Inflatsiooni väljavaateid mõjutab enamikus riikides nii sise- kui ka välisõudluse tugeva kasvu jätkumise ootus, mis võib koos tööturu tingimuste karmistumisega tuua kaasa hinnatõusurusurve. See käib eelkõige riikide kohta, millel on probleeme pakkumisepoolega ja mille raha- ja eelarvepoliitika ja/või palkade areng ei toeta hinnastabiilsust piisavalt. Selle olukorra tõttu on ka oht, et uute liikmesriikide laenu- ja varaturud kasvavad ülemäära kiiresti. Peale selle jääb lähiaastatel paljudes riikides inflatsioonile tõusurusvet avaldavaks peamiseks teguriks edaspidigi reguleeritud hindade muutumine ja kaudsete maksude kohandamine (osaliselt seoses 2004. aasta ühinemislepingutega). Kiiresti kasvava majandusega riikides võib sellise hinnatõusuga kaasneda ka teisene mõju, mis võib viia selleni, et inflatsioonitempo kiireneb oodatust kiiremini ja kauem.

Pikemas perspektiivis avaldab inflatsioonile või nominaalsetele vahetuskurssidele mõju tõenäoliselt ka järelejäädumisprotsess, eriti riikides, kus SKP elaniku kohta ja hinnatase on endiselt euroala keskmisest palju madalam. Selle protsessi mõju suurus on siiski raske täpselt hinnata.

Selleks et käesolevas aruandes käsitletud riikides tekiks jätkusuutlikku hinnastabiilsust toetav keskkond, on vaja tugevat eelarvepoliitikat ja palkade mõõdukat kasvu. Sellise keskkonna säilitamiseks ja tugevdamiseks on vaja täiendavaid eelarvepoliitilisi jõupingutusi, eriti aga usaldusväärset konsolideerimispoliitikat. Palkade kasv ei tohiks olla kiirem tööviljakuse kasvust ning peaks vastama tööturu tingimustele ja konkureerivate

riikide arengule. Suurema paindlikkuse saavutamiseks ning majanduse ja tööhõive kasvu toetavate tingimuste säilitamiseks on samuti vaja jätkata töö- ja tooteturgede reformimist. Lõpuks on kõikides riikides püsikindla hinnastabiilsusele lähenemise saavutamiseks oluline asjakohane rahapoliitika.

EELARVESEISUNDI KRITERIUM

Üheksast vaatlusalusest liikmesriigist viis (Malta, Poola, Slovakkia, Tšehhi ja Ungari) on praegu ülemäärase eelarvepuudujäägi olukorras. 2005. aastal saavutasid kolm riiki (Eesti, Läti ja Rootsi) eelarveülejäagi, kuue riigi eelarved aga jäid puudujääki. Kuuest puudujäägiga riigist kahe (Küprose ja Poola) puudujäägi ja SKP suhe jäi alla asutamislepingus sätestatud 3%. Nelja riigi puhul (Malta, Slovakkia, Tšehhi ja Ungari) puhul oli see suhe kontrollväärtusest suurem. 2006. aastaks prognoosib Euroopa Komisjon Eestile ja Rootsil eelarveülejäagi püsimist. Puudujääk peaks prognooside kohaselt vähenema Küprosel, Maltal, Poolas ja Tšehhis. Läti eelarveülejäak asendub tõenäoliselt puudujäägiga. Slovakkias ja Ungaris peaks eelarve ja SKP suhe suurenema. Kummaski riigis, nagu ka Tšehhis, jääb see suhtarv prognooside kohaselt 3%lisest kontrollväärtusest kõrgemale (vt ülevaatetabelit). Vastavalt Eurostati 2. märtsi 2004. aasta otsusele sisaldavad Poola puudujäägi- ja võlaandmed riiklike kogumispensionisüsteemide andmeid. See menetlus lõpeb järgmise ülemäärase eelarvepuudujäägi teatise esitamisega 2007. aasta aprillis. Kui Poola riiklik kogumispensionisüsteem valitsussektori arvestusest välja jätta, on Poola eelarvepuudujääk 2005. ja 2006. aastal 3%lisest kontrollväärtusest suurem.

Mis puutub riigivõla tasemesse, siis oli kolme riigi võla suhe SKPsse 2005. aastal 60% kontrollväärtusest suurem (Küpros, Malta ja Ungari). Küprosel ja Maltal on see suhtarv langenud: Küprose puhul 2004. aasta seisuga võrreldes 1,1 protsendipunkti võrra 69,2%ni ning Malta puhul 0,7 protsendipunkti võrra 74,2%ni. Ungari riigivõlg moodustas 2005. aastal SKPst 61,7%, mis on eelmise aastaga võrreldes 2,3 protsendipunkti rohkem. Teistes riikides jäi see suhtarv 50% kanti (Rootsi) või sellest allapoole.

Aastatel 1996–2005 kasvas riigivõla suhe SKPsse oluliselt Küprosel, Maltal ja Tšehhis – vastavalt 19, 36 ja 18 protsendipunkti võrra. Eesti, Rootsi ja Ungari suhtarvud jäid 2005. aastal selgelt allapoole alanud aasta lähteväärtust. Läti, Poola ja Slovakkia puhul püsis see valdavalt samal tasemel, kuigi perioodi jooksul esines mõningast kõikumist. Riigivõla suhtarvude kasvu tinginud peamised tegurid olid suured esmased eelarvepuudujäägid ja

eelarvepositsioonivälised võlamuutused. Viimastel aastal näivad need suhtarvud enamikus riikides stabiliseeruvat või kahanevat, mis viitab põhiliselt esmase eelarvepuudujäägi vähenemisele. Üksnes Ungari riigivõla suhe SKPsse hakkas 2002. aastal kasvama, kaotades osaliselt vaatlusperioodi alguses saavutatud vähenemise.

2006. aastal peaks riigivõlg SKP suhtes prognooside kohaselt enamikus riikides vähenema. Küprosel ja Maltal see ilmselt langeb, kuid jääb 60% kontrollväärtusest kõrgemale (vt ülevaattetabelit). Ungari puhul peaks võla suurenemine jätkuma.

Enamik vaatlusaluseid riike, eriti aga need, kes on jätkuvalt ülemäärase eelarvepuudujäägi olukorras, peab oma eelarvepoliitikat veelgi karmistama. Need riigid, kelle eelarvepuudujääk moodustab SKPst üle 3%, peaksid oma puudujäägi viima võimalikult kiiresti ja ettenähtud aja jooksul kontrollväärtusest madalamale tasemele. Suhteliselt ulatuslikku konsolideerimist on aga vaja ka riikides, kus eelarvepuudujääk jääb kontrollväärtusest allapoole, et saavutada vastavate keskpika tähtajaga eesmärkide stabiilsuse ja majanduskasvu paktis sätestatud püsikindel täitmine ning tulla toime elanikkonna vananemisest tingitud eelarveprobleemidega.

Riigi rahanduse jätkusuutlikkuse tagamiseks on konsolideerimist vaja enamikus riikides. Küprosel viiks üldise ja esmase eelarvetasakaalu suhtarvude säilitamine praegusel tasemel ilma eelarvepositsioonivälise võlamuutusteta võlakoormuse üksnes väga aeglase vähenemiseni. Maltal oleks selline poliitika võlakoormuse vähendamiseks ebapiisav, Ungaris aga viiks see hoopis võlakoormuse kiire kasvuni. Poolas ja Tšehhis viiks selline poliitika selleni, et riigi võlakoormus läheneb kümneaastase ettevaateperioodi kontrollväärtusele ning Poola puhul ületab selle, samas kui Slovakkia võlakoormus suureneks, kuid jääks sellegipoolest sellest kontrollväärtusest allapoole. Ülejäänud riikides jääb võlakoormus kogu ettevaateperioodi jooksul selgelt alla 60% SKPst. Peale selle prognoositakse, et elanikkonna vananemine toob enamikule riikidele kaasa täiendavaid ja mõnikord väga suuri eelarveprobleeme.

VAHETUSKURSI KRITEERIUM

Kõik käesolevas aruandes käsitletud riigid peale Rootsi ühinesid ELiga 1. mail 2004. ELi liikmesriikidena, kelle suhtes on kehtestatud erand, on neil kõigil kohustus käsitleda oma vahetuskursipoliitikat ühist huvi pakkuva küsimusena ning võimalus taotleda ühinemist vahetuskursimehhanismiga ERM2. Vaatlusalustest riikidest on vähemalt kahe aasta

jooksul enne lähenemise hindamist, nagu on ette nähtud asutamislepingu artiklis 121, ERM2s osalenud ainult Eesti. Küpros, Läti ja Malta on ERM2s osalenud alates 2. maist 2005, s.t kõnealusest kaheaastasest vaatlusperioodist umbes 18 kuud, ning Slovakkia alates 28. novembrist 2005, s.t alla ühe aasta. Nelja riigi, nimelt Poola, Rootsi, Tšehhi ja Ungari vääringud jäid sellel perioodil mehhanismist välja.

ERM2s osalemise kokkulepped põhinevad vastavate ametiasutuste mitmesugustel poliitilistel kohustustel, mis on muu hulgas seotud range eelarvepoliitika tagamise, mõõduka palgataseme soodustamise, laenuvõtu ohjeldamise ning struktuurireformide jätkamisega. Mõne riigi puhul oli ERM2ga ühinemine seotud ka ühepoolselt võetud kohustusega säilitada kitsamaid kõikumisvahemikke. Need ühepoolselt võetud kohustused ei pannud täiendavaid kohustusi EKP-le. Konkreetselt aktsepteeriti seda, et Eesti ühines ERM2ga, säilitades oma olemasoleva valuutakomitee süsteemi. Malta ametivõimud teatasid, et kavatsevad hoida Malta liiri ja euro vahetuskurssi keskkursi tasemel, ning Läti, et kavatseb hoida lati-euro kurssi keskkursi lähedal kõikumisvahemikuga $\pm 1\%$.

ERM2s osalevatest kurssidest ei ole mitte ühegi käesolevas aruandes käsitletud riigi vääringu keskkursi vaatlusalusel perioodil devalveeritud. Enamik vääringuid püsiski oma keskkursi tasemel või selle lähedal. Eesti kroon ja Malta liir püsisid kindlalt keskkursi tasemel, samas kui Küprose naela ja Läti lati kõikumine ERM2 standardkõikumisvahemiku plusspoolel oli väga väike. Slovakkia kroon kaldus siiski oma keskkursist kõrvale miinuspoolel $-0,2\%$ ja plusspoolel $4,8\%$ (arvutatuna kümne päeva libisevate keskmiste põhjal). Arvestades nende riikide vahetuskursi stabiilsusele orienteeritud poliitikat, osalesid need riigid korrapäraselt valuutaturgudel.

Slovakkia vahetuskurss kõikus jätkuvalt suhteliselt palju. Pärast ERM2ga ühinemist tõusis Slovakkia krooni hind kõikumisvahemiku plusspoolel euro keskkursist oluliselt kõrgemale. 2006. aasta teises kvartalis aga see hind langes mõneks ajaks tugevasti, mille tingis peamiselt turu ebakindlus eelarvepoliitika tulevikusuuna suhtes äsja valitud valitsuse ajal, aga ka maailmaturu riskikartlikkuse suurenemine uutel turgudel. Selletõttu viis Slovakkia vääringu hinna 2006. aasta juulis ajutiselt ERM2 keskkursist veidi madalamale. Oma vääringu toetamiseks ja vahetuskursi kõikumise ohjeldamiseks sekkus Slovakkia keskpank (*Národná banka Slovenska*) aktiivselt valuutaturgudele. Hiljem, pärast inflatsiooniettevaadete ülespoole korrigeerimist tõsteti ka baasintressimäärased. Selle tulemusel kasvas lühiajaliste intressimäärade ja kolme kuu EURIBORi vahe kolme

kuu jooksul kuni 2006. aasta oktoobrini 1,6 protsendipunktini. 31. oktoobril naasis kroon kauplemisse keskkursist oluliselt kõrgema hinnaga.

ERM2st väljapoole jäävatest vääringutest olid Tšehhi kroon ja Poola zlott need, mille vahetuskurss euro suhtes 2004. aasta novembrist 2006. aasta oktoobrini tugevnesid. Rootsi krooni hind oli 2006. aasta oktoobris 2004. aasta novembri seisuga võrreldes veidi tõusnud. Ungari forint aga odavnes 2004. aasta novembriga võrreldes euro suhtes üpris tugevalt. Ühtlasi on forinti kurss alates 2006. aasta aprillist olnud suhteliselt kõikuv. See viitab selle riigi suhteliselt nõrkadele majandusalustele, mis kajastub suures eelarvepuudujäägis ning maksebilansi jooksevkonto suhteliselt suures puudujäägis.

Perioodil 1. november 2006 kuni 17. november 2006 (käesoleva aruande andmete seis) ei täheldatud valuutaturgudel olulist volatiilsust.

PIKAAJALISTE INTRESSIMÄÄRADE KRITEERIUM

2005. aasta novembrist 2006. aasta oktoobrini kestnud 12-kuulise vaatlusperioodil oli pikaajaliste intressimäärade kontrollväärtus 6,2%. Selle saamiseks lisati hinnastabiilsuse kontrollväärtuse arvutamisel osalenud kolme riigi (Rootsi, Soome ja Poola) pikaajaliste intressimäärade (vastavalt 3,7%, 3,7% ja 5,2%) kaalumata aritmeetilisele keskmisele kaks protsendipunkti.

Seitsme vaatlusaluse liikmesriigi (Küprose, Malta, Poola, Rootsi, Slovakkia ja Tšehhi) keskmised pikaajalised intressimäärad jäid sellest kontrollväärtusest allapoole (vt ülevaattetabelit). Pikaajaliste intressimäärade ja euroala keskmise vahed olid vaatlusperioodil enamikus nendest riikides keskmiselt suhteliselt väikesed. 2006. aasta oktoobris oli intressimäärade vahe võrreldes euroalaga suurem Slovakkias ja Lätis (vastavalt 54 ja 67 baaspunkti).

Poola pikaajaliste intressimäärade vahe võrreldes euroalaga oli vaatlusperioodil suhteliselt suur – keskmiselt umbes 146 baaspunkti. Ungari pikaajalised intressimäärad püsisid vaatlusperioodil kontrollväärtusest kõrgemal tasemel (7,1%) ning tema kümneaastaste intressimäärade vahe võrreldes euroalaga ulatus 331 baaspunktini. Nendes riikides hoiavad pikaajaliste riigivõlakirjade intressimäärade vahesid suurena vastavalt eelarveprobleemid ja väliskaubanduse tasakaalustamatus.

Kuna Eestis ei ole arenenud turgu Eesti kroonides kaubeldavatele võlakirjadele ning riigivõlg on madal, siis selles riigis ühtlustatud pikaajalisi intressimäärasid ei ole. Euro väga ulatuslik kasutamine Eesti finantssüsteemis teeb lähenemise hindamise enne euro kasutuselevõttu keeruliseks. Arvestades aga Eesti riigivõla madalat taset ja finantsturgude laiapõhjalist analüüsi, ei ole praegu märke, mis annaksid alust võimalikuks negatiivseks hinnanguks.

MUUD TEGURID

Peale eespool käsitletud lähenemiskriteeriumide võetakse käesolevas lähenemisaruanandes arvesse ka muid tegureid, millele on selgesõnaliselt osutatud asutamislepingu artikli 121 lõikes 1: turgude integratsiooni tulemusi, jooksvate maksebilansside seisundit ja arengut ning tööjõu erikulude arengu ja muude hinnaindeksite uuringuid. Neid tegureid käsitletakse iga riigi osas vastava pealkirja all. Kuna 1. jaanuaril 1999 võeti kasutusele euro, siis eküü arengut enam ei analüüsita.

Ülevaattetabel. Lähenemise majanduslikud näitajad

(ilma vahetuskursi kriteeriumita)

		ÜTHI- inflatsioon ¹⁾	Pikaajaline intressimäär ²⁾	Valitsussektori eelarve ülejäak (+)/ puudujääk (-) ³⁾	Valitsussektori koguvõlg ³⁾
Tšehhi	2004	2,6	4,8	-2,9	30,7
	2005	1,6	3,5	-3,6	30,4
	2006	2,4	3,7	-3,5	30,9
Eesti	2004	3,0	.	2,3	5,2
	2005	4,1	.	2,3	4,5
	2006	4,3	.	2,5	4,0
Küpros	2004	1,9	5,8	-4,1	70,3
	2005	2,0	5,2	-2,3	69,2
	2006	2,3	4,1	-1,9	64,8
Läti	2004	6,2	4,9	-0,9	14,5
	2005	6,9	3,9	0,1	12,1
	2006	6,9	3,9	-1,0	11,1
Ungari	2004	6,8	8,2	-5,3	56,3
	2005	3,5	6,6	-6,5	57,7
	2006	3,2	7,0	-8,6	63,6
Malta	2004	2,7	4,7	-5,0	74,9
	2005	2,5	4,6	-3,2	74,2
	2006	3,2	4,3	-2,9	69,6
Poola	2004	3,6	6,9	-3,9	41,8
	2005	2,2	5,2	-2,5	42,0
	2006	1,2	5,2	-2,2	42,4
Slovakkia	2004	7,5	5,0	-3,0	41,6
	2005	2,8	3,5	-3,1	34,5
	2006	4,3	4,2	-3,4	33,0
Rootsi	2004	1,0	4,4	1,8	50,5
	2005	0,8	3,4	3,0	50,4
	2006	1,4	3,6	2,8	46,7
Kontrollväärtus ⁴⁾		2,8%	6,2%	-3%	60%

Allikad: EKP, Eurostat ja Euroopa Komisjon.

1) Aastane muutus (%). 2006. aasta andmed hõlmavad perioodi november 2005 – oktoober 2006.

2) Aasta keskmine (%). 2006. aasta andmed hõlmavad perioodi november 2005 – oktoober 2006.

3) Protsentides SKPst. Euroopa Komisjoni talituste prognoos 2006. aastaks.

4) Kontrollväärtus hõlmab ÜTHI-inflatsiooni ja pikaajaliste intressimäärade puhul perioodi november 2005 – oktoober 2006 ning valitsussektori eelarvepuudujäägi ja võla puhul aastat 2005.

2 RIIKLIKE ÕIGUSAKTIDE VASTAVUS ASUTAMISLEPINGULE

2.1 SISSEJUHATUS

2.1.1 ÜLDMÄRKUSED

Euroopa Ühenduse asutamislepingu artikli 122 lõige 2 näeb ette, et vähemalt kord kahe aasta jooksul või erandiga liikmesriigi taotluse korral annavad EKP (ja komisjon) aru Euroopa Liidu Nõukogule artikli 121 lõikes 1 sätestatud korras. Iga selline aruanne peab sisaldama hinnangut erandiga liikmesriikide õigusaktide, sealhulgas nende riikide keskpankade põhikirjade, vastavuse kohta asutamislepingu artiklitele 108 ja 109 ning Euroopa Keskpankade Süsteemi ja Euroopa Keskpanga põhikirjale (edaspidi „põhikiri”). Asutamislepingus sätestatud kohustusele, mis kehtib erandiga liikmesriikidele osutatakse ka kui „õiguslikule lähenemisele”. Õigusliku lähenemise hindamisel ei piirdu EKP pelgalt riiklike õigusaktide läbivaatamisega, vaid võib samuti analüüsida seda, kas nende rakendamine vastab asutamislepingu ja põhikirja mõttele. EKP-le valmistavad eriti muret viimasel ajal sagenevad märgid survest mõne liikmesriigi keskpanga otsustusõiguslikele organitele, mis oleks vastuolus asutamislepingu mõttega keskpanga sõltumatuse osas. Seepärast hindab EKP kõiki seonduvaid asjaolusid, enne kui võtab vastu lõpliku otsuse selle kohta, et liikmesriigi õigusaktid on kooskõlas asutamislepingu ning EKPSi ja EKP põhikirjaga.

LIIKMESRIIGID, MILLE SUHTES ON KEHTESTATUD ERAND, JA ÕIGUSLIK LÄHENEMINE

EKP on hinnanud õigusliku lähenemise taset Tšehhis, Eestis, Küprosel, Lätis, Ungaris, Maltal, Poolas, Slovakkias ja Rootsis, samuti seadusandlikke meetmeid, mida nimetatud riigid on võtnud või mida neil on vaja võtta osutatud eesmärgi saavutamiseks. Need on liikmesriigid, mille suhtes on kehtestatud erand, s.t nad ei ole veel eurot kasutusele võtnud. Rootsi suhtes kohaldatakse erandit ELi Nõukogu mai 1998 otsuse alusel. Teiste riikide osas sätestab ühinemisakti¹ artikkel 4 järgmist: „Alates ühinemiskuupäevast osaleb iga uus liikmesriik majandus- ja rahaliidus kui liikmesriik, mille suhtes on kehtestatud erand asutamislepingu artikli 122 tähenduses.” Sloveenia suhtes kehtestatud erand tühistatakse alates 1. jaanuarist 2007 ja seetõttu Sloveeniat käesolevas aruandes ei

¹ Akt Tšehhi Vabariigi, Eesti Vabariigi, Küprose Vabariigi, Läti Vabariigi, Leedu Vabariigi, Ungari Vabariigi, Malta Vabariigi, Poola Vabariigi, Sloveenia Vabariigi ja Slovaki Vabariigi ühinemistingimuste ja Euroopa Liidu aluslepingutesse tehtavate muudatuste kohta (ELT L 236, 23.9.2003, lk 33).

käsitleta. EKP 2006. aasta maikuu lähenemisaruanandes anti lisaks Sloveeniale hinnang ka Leedule ja seetõttu seda käesolevas aruandes ei käsitleta. Eelnevatest lahus käsitletakse Taani ja Ühendkuningriigi olukorda (vt punkti 2.1.2 allpool).

Õiguslikku lähenemist hinnatakse selleks, et aidata Euroopa Liidu Nõukogul otsustada, millised liikmesriigid on ühisraha kasutuselevõtuks vajalikud tingimused täitnud. Nimetatud tingimused tähendavad õiguse valdkonnas eelkõige keskpanga sõltumatuse saavutamist ja liikmesriikide keskpankade õiguslikku lõimumist eurosüsteemi.

ÕIGUSLIKU HINNANGU ÜLESEHITUS

Käesolevas õiguslikus hinnangus on üldjoontes järgitud EKP ja Euroopa Rahainstituudi varasemate õiguslikku lähenemist käsitlevate aruannete ülesehitust: eelkõige EKP 2006. aasta maikuu lähenemisaruanne (Leedu ja Sloveenia kohta), 2004. aasta lähenemisaruanne (Tšehhi, Eesti, Küprose, Läti, Leedu, Ungari, Malta, Poola, Sloveenia, Slovakkia ja Rootsi kohta), 2002. aasta aruanne (Rootsi kohta) ja 2000. aasta aruanne (Kreeka ja Rootsi kohta), samuti Euroopa Rahainstituudi 1998. aasta lähenemisaruanne. Liikmesriikide õigusaktide vastavuse käsitlemisel võetakse arvesse ka kõiki enne 17. novembrit 2006 kehtestatud seadusmuudatusi.

2.1.2 TAANI JA ÜHENDKUNINGRIIK

Käesolevas aruandes ei käsitleta Taanit ja Ühendkuningriiki, mis on eristaatustega liikmesriigid, kus pole veel eurot kasutusele võetud.

Asutamislepingule lisatud protokoll kohaselt (teatavate Taanit käsitlevate sätete kohta) peab asutamislepingu artikli 121 lõike 2 kohasele nõukogu hinnangule eelnema Taani valitsuse teade ELi Nõukogule oma seisukoha kohta majandus- ja rahaliidu kolmandas osalemise kohta. Taani on teatanud, et ei osale majandus- ja rahaliidu kolmandas etapis. Kooskõlas protokolliga 2 tähendab see, et Taanit tuleb käsitleda kui liikmesriiki, mille suhtes on kehtestatud erand. Riigipeade ja valitsusjuhtide Edinburgh' tippkohtumisel 11. ja 12. detsembril 1992 vastu võetud otsuses sätestati tagajärjed Taanile. Otsuse kohaselt säilib Taanil senine pädevus rahapoliitika valdkonnas vastavalt riigi õigusaktidele, sealhulgas Taani keskpanga (*Danmarks Nationalbank*) pädevus rahapoliitika valdkonnas. Kuna asutamislepingu artikkel 108 on Taani suhtes kohaldatav, peab Taani keskpank täitma keskpanga sõltumatuse nõudeid. Euroopa Rahainstituudi 1998. aasta lähenemisaruanne kohaselt olid need nõuded täidetud. Pärast 1998. aastat ei

ole Taani eristaatuse tõttu Taani lähenemist hinnatud. Kuni Taani ei ole ELi Nõukogule teatanud euro kasutuselevõtu kavatsusest, puudub Taani keskpangal vajadus õiguslikult eurosüsteemi lõimuda ja Taani õigusakte ei ole vaja kohandada.

Asutamislepingule lisatud protokollis kohaselt (teatavate Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriiki käsitlevate sätete kohta) ei ole Ühendkuningriik kohustatud ühinema majandus- ja rahaliidu kolmanda etapiga, välja arvatud juhul, kui ta teatab ELi Nõukogule oma vastavast kavatsusest. 30. oktoobril 1997 teatas Ühendkuningriik nõukogule, et ei kavatse eurot 1. jaanuaril 1999 kasutusele võtta ja olukord ei ole muutunud. Selle teate kohaselt ei kohaldata Ühendkuningriigi suhtes põhikirja ja asutamislepingu teatavaid sätteid (sealhulgas artikleid 108 ja 109). Seetõttu ei ole hetkel nõutav tagada riigi õigusaktide, sealhulgas Inglismaa keskpanga (*Bank of England*) põhikirja vastavus asutamislepingule ja põhikirjale.

2.2 KOHANDAMISE ULATUS

2.2.1 KOHANDAMISVALDKONNAD

Et teha kindlaks valdkonnad, milles riikide õigusakte on vaja kohandada, käsitletakse järgmisi küsimusi:

- vastavus asutamislepingu (artikkel 108) ning põhikirja (artiklid 7 ja 14.2) sätetele liikmesriikide keskpankade sõltumatusel kohta ning ametisaladuse pidamise kohta (põhikirja artikkel 38);
- keskpankade laenukeelust (asutamislepingu artikkel 101) ja eesõiguste andmise keelust (asutamislepingu artikkel 102) kinnipidamine ning ühenduse õigusnormidega nõutava sõna „euro” ühtse kirja pildi järgimine; ja
- liikmesriikide keskpankade õiguslik lõimumine eurosüsteemiga (eelkõige põhikirja artiklite 12.1 ja 14.3 osas).

2.2.2 VASTAVUS VERSUS ÜHTLUSTAMINE

Asutamislepingu artikkel 109 näeb ette, et liikmesriikide õigusaktid peavad olema vastavuses asutamislepinguga – kõik vastuolud tuleb kõrvaldada. Seda kohustust ei mõjuta asutamislepingu ning põhikirja ülimuslikkus riiklike õigusaktide suhtes ega vastuolude laad.

Liikmesriikide õigusaktide vastavuse nõue ei tähenda seda, et asutamisleping näeks ette liikmesriikide keskpankade põhikirjade ühtlustamist omavahel või põhikirjaga. Riikide

eripärad võivad alles jääda, kui nendega ei rikuta ühenduse ainupädevust rahapoliitilistes küsimustes. Tegelikult lubab põhikirja artikkel 14.4 liikmesriikide keskpankadel täita muid funktsioone peale põhikirjas täpsustatute, kui see ei sega EKPSi eesmärkide ja ülesannete täitmist. Liikmesriikide keskpankade põhikirjade sätted selliste täiendavate ülesannete kohta on ilmseks näiteks tingimustest, mille korral erinevused võivad alles jääda. Pigem osutab vastavuse mõiste sellele, et liikmesriikide õigusakte ja nende keskpankade põhikirju on vaja kohandada eesmärgiga kõrvaldada asutamislepingu ja põhikirja vahelised vastuolud ning tagada liikmesriikide keskpankade piisav lõimumine EKPSiga. Eelkõige tuleb kohandada keskpankade sõltumatuse sätteid, mis on määratletud asutamislepingus, ning nende ülesandeid EKPSi lahutamatu osana. Seetõttu ei piisa selle eesmärgi saavutamiseks üksnes sellest, et tuginetakse ühenduse õiguse ülimuslikkusele liikmesriikide õigusaktide suhtes.

Asutamislepingu artiklis 109 sätestatud kohustus hõlmab ainult asutamislepingu või põhikirja sätete vahel tekkinud vastuolud. Siiski tuleb liikmesriikide õigusaktid ka ühenduse teiseste õigusaktidega vastavusse viia, kui vastuolusid on. Ühenduse õiguse ülimuslikkus ei mõjuta liikmesriikide õigusaktide kohandamise kohustust. See üldine nõue ei tulene mitte ainult asutamislepingu artiklist 109, vaid ka Euroopa Ühenduste Kohtu pretsedendiõigusest.²

Asutamislepingu ega põhikirjaga ei nähta ette liikmesriikide õigusaktide kohandamise viisi. Õigusaktide kohandamiseks võib kasutada viiteid asutamislepingule ja põhikirjale või inkorporeerida õigusaktidesse asutamislepingu ja põhikirja sätteid, viidates nende sätete allikale; samuti võib kõik vastuolud kõrvaldada või rakendada kõiki nimetatud meetmeid koos.

Lisaks sellele peavad ühenduse institutsioonid ja liikmesriigid õigusaktide asutamislepingule ja EKPSi ja EKP põhikirjale vastavuse saavutamiseks ja säilitamiseks muu hulgas konsulteerima EKPga õigusaktide eelnõude osas, mis kuuluvad vastavalt asutamislepingu artikli 105 lõikele 4 ja põhikirja artiklile 4 EKP pädevusse. Nõukogu 29. juuni 1998. aasta otsus 98/415/EMÜ riikide ametiasutuste konsulteerimise kohta Euroopa Keskpangaga seoses õigusaktide eelnõudega³ nõuab selgelt, et liikmesriigid peavad võtma selle kohustuse täitmiseks asjakohased meetmed.

2. Vt muu hulgas Euroopa Ühenduste Kohtu otsus kohtuasjas Euroopa Ühenduste Komisjon v. Prantsuse Vabariik (Code du Travail Maritime) (EKL 1974, lk 359).

³ EÜT L 189, 3.7.1998, lk 42.

2.3 LIIKMESRIIKIDE KESKPANKADE SÖLTUMATUS

Keskpanga sõltumatuse ja ametisaladuse pidamise osas oli uute liikmesriikide õigusakte vaja kohandada, et viia need alates 2004. aasta 1. maist kooskõlla asutamislepingu ja põhikirja asjakohaste sätetega. Rootsi pidi vajalikud kohandused jõustama EKPSi asutamise ajaks 1. juunil 1998. aastal.

2.3.1 KESKPANGA SÖLTUMATUS

1997. aastal määratles Euroopa Rahainstituut keskpanga sõltumatuse (mida hiljem üksikasjalikult kirjeldati Euroopa Rahainstituudi 1998. aasta lähenemisaruanandes) tunnused, mida kasutati sel ajal liikmesriikide õigusaktide, eelkõige liikmesriikide keskpankade põhikirjade alusena. Keskpanga sõltumatuse mõiste hõlmab mitut erinevat sõltumatuse valdkonda, mida tuleb eraldi hinnata. Need on funktsionaalne, institutsionaalne, isiku- ja finantssõltumatus. Viimastel aastatel on neid keskpanga sõltumatuse aspekte EKP arvamustes analüüsitud ja täpsustatud. Osutatud aspektide põhjal hinnatakse erandiga liikmesriikide õigusaktide lähenemise astet asutamislepingule ja põhikirjale.

FUNKTSIONAALNE SÖLTUMATUS

Keskpanga sõltumatus ei ole eesmärk iseeneses, vaid vahend selgelt määratletud ülimusliku sihi saavutamiseks. Funktsionaalne sõltumatus eeldab, et liikmesriigi keskpanga esmane eesmärk on määratletud selgelt ja õiguskindlalt ning täielikus kooskõlas asutamislepingus sätestatud hinnastabiilsuse esmase eesmärgiga. Keskpangal peavad olema vahendid selle eesmärgi saavutamiseks sõltumatult mis tahes muust asutusest. Asutamislepingus sisalduv keskpanga sõltumatuse nõue peegeldab üldtunnustatud seisukohta, et hinnastabiilsust kui esmast eesmärki aitab kõige paremini saavutada täiesti sõltumatu institutsioon, mille volitused on täpselt määratletud. Keskpanga sõltumatuse põhimõte on täielikult kooskõlas sellega, et liikmesriigi keskpang vastutab oma otsuste eest, mis suurendab usaldust tema sõltumatuse suhtes. Sellega kaasneb läbipaistvus ja dialoog kolmandate isikutega.

Ajastuse osas ei ole asutamislepingus selgelt väljendatud, millal erandiga liikmesriikide keskpangad pidid saavutama hinnastabiilsuse, s.t esmase eesmärgi, mis on ette nähtud asutamislepingu artikli 105 lõikega 1 ja põhikirja artikliga 2. Rootsi puhul oli küsimus selles, kas kõnealune kohustus oleks pidanud olema täidetud alates EKPSi asutamise ajast

või euro kasutuselevõtmisest. Nende liikmesriikide jaoks, kes ühinesid Euroopa Liiduga 1. mail 2004. aastal, oli küsimus selles, kas kõnealune kohustus oleks pidanud olema täidetud alates nimetatud kuupäevast või euro kasutuselevõtmisest. Kuigi asutamislepingu artikli 105 lõiget 1 ei kohaldata erandiga liikmesriikide suhtes (vt asutamislepingu artikkel 122 lõige 3), rakendatakse nende suhtes siiski põhikirja artiklit 2 (vt põhikirja artikkel 43.1). EKP on seisukohal, et liikmesriikide keskpankade kohustus saavutada hinnastabiilsus kui esmane eesmärk kehtib alates 1. juunist 1998. aastal Rootsi suhtes ning alates 1. maist 2004. aastal nende liikmesriikide suhtes, kes ühinesid Euroopa Liiduga sellel kuupäeval. See tugineb asjaolule, et üks ühenduse juhtpõhimõtte – hinnastabiilsus (asutamislepingu artikkel 4 lõige 3) – kehtib ka liikmesriikides, mille suhtes on kehtestatud erand. See tugineb ka asutamislepingu eesmärgile, mille kohaselt peavad liikmesriigid püüdlema makromajandusliku lähenemise poole, mis hõlmab hinnastabiilsust ja mille hindamiseks koostavad EKP ja komisjon korrapäraseid aruandeid. Lisaks lähtub see järeldus ka keskpanga sõltumatuse *ratio legis*'est, mis on põhjendatud ainult siis, kui üldine hinnastabiilsuse eesmärk on ülimuslik.

Käesoleva aruande riike käsitlevad hinnangud põhinevad osutatud järeldustel seoses ajastusega, mil erandiga liikmesriikide keskpangad peavad esmase eesmärgina järgima hinnastabiilsust.

INSTITUTIONAALNE SÕLTUMATUS

Institutsionaalse sõltumatuse põhimõtet väljendavad selgelt asutamislepingu artikkel 108 ja põhikirja artikkel 7. Need kaks artiklit keelavad liikmesriigi keskpangal ja selle otsustusõiguslike organite liikmetel taotleda või saada juhiseid ühenduste institutsioonidelt või asutustelt, mõne liikmesriigi valitsuselt või mõnelt muult organilt. Samuti keelavad need artiklid ühenduse institutsioonidel ja asutustel ning liikmesriikide valitsustel püüda mõjutada neid keskpankade otsustusõiguslike organite liikmeid, kelle otsused võivad mõjutada EKPSiga seotud ülesannete täitmist riigi keskpanga poolt.

Olenemata sellest, kas liikmesriigi keskpank on riigiasutus, eriülesandega avalik-õiguslik asutus või lihtsalt aktsiaselts, on olemas oht, et omanikud võivad taolise omandivormi kaudu mõjutada otsuseid EKPSiga seotud ülesannete osas. Aktsionäride õiguste kaudu või muul viisil avaldatav mõju võib kahjustada liikmesriigi keskpanga sõltumatust ja peaks seetõttu olema seadusega piiratud.

Juhiste andmise keeld

Kolmandate isikute õigused anda EKPSiga seotud ülesannete osas juhiseid liikmesriikide keskpankadele, nende otsustusõiguslikele organitele või nende liikmetele ei ole kooskõlas asutamislepingu ega põhikirjaga.

Otsuste heakskiitmise, peatamise, tühistamise või edasilükkamise keeld

Kolmandate isikute õigus kiita heaks, peatada, tühistada või edasi lükata liikmesriikide keskpankade otsuseid EKPSiga seotud ülesannete osas ei ole kooskõlas asutamislepingu ega põhikirjaga.

Õiguslikel alustel otsuste tsenseerimise keeld

Õigus tsenseerida otsuseid EKPSi ülesannete täitmise kohta õiguslikel alustel muude organite poolt peale sõltumatute kohtute ei ole kooskõlas asutamislepingu ja põhikirjaga, sest nende ülesannete täitmist ei tohi poliitilisel tasandil ümber hinnata. Keskpanga presidendi õigus peatada EKPSi või liikmesriigi keskpanga otsustusõiguslike organite otsuste rakendamine õiguslikel alustel ja otsuste edastamine poliitilistele organitele lõplikuks otsustamiseks on samaväärne kolmandatelt isikutelt juhiste taotlemisega.

Liikmesriigi keskpanga otsustusõiguslike organite töös hääleõigusega osalemise keeld

Kolmandate isikute esindajate osalemine liikmesriigi keskpanga otsustusõiguslike organite töös hääleõigusliku liikmena küsimustes, mis puudutavad EKPSiga seotud ülesannete täitmist liikmesriigi keskpanga poolt, on asutamislepingu ja põhikirjaga vastuolus isegi siis, kui nende hääl ei ole otsustav.

Liikmesriigi keskpanga otsuse osas eelneva konsulteerimise keeld

Liikmesriigi keskpanga põhikirjast tulenev kohustus eelnevalt konsulteerida kolmandate isikutega annab viimastele formaalse võimaluse lõpliku otsuse mõjutamiseks ja on seetõttu vastuolus asutamislepingu ja põhikirjaga.

Liikmesriigi keskpanga ja kolmandate isikute dialoog, isegi kui see põhineb õigusaktis sätestatud kohustusel anda teavet ja vahetada seisukohti, on siiski vastavuses keskpanga sõltumatuse nõudega, kui:

- selle tulemuseks ei ole liikmesriigi keskpanga otsustusõiguslike organite liikmete sõltumatuse mõjutamine;

- liikmesriikide keskpankade presidentide eristaatust EKP üldnõukogu liikmena arvestatakse täiel määral; ja
- täidetakse põhikirjast tulenevaid ametisaladuse pidamise nõudeid.

Liikmesriigi keskpanga otsustusõiguslike organite liikmete kohustuste täitmine kolmandate isikute poolt

Õigusaktide sätted, milles käsitletakse liikmesriigi keskpanga otsustusõiguslike organite liikmete kohustuste täitmist kolmandate isikute poolt (näiteks valitsuse poolt seoses aruandlusega), peaksid sisaldama piisavalt kaitsemeetmeid tagamaks, et selline kohustuste täitmise õigus ei mõjuta liikmesriigi keskpanga üksiku liikme suutlikkust langetada EKPSiga seotud ülesannete osas sõltumatult otsuseid (või rakendada EKPSi tasandil tehtud otsuseid). On soovitatav, et vastav selgesõnaline säte esineks liikmesriigi keskpanga põhikirjas.

SIKUSÕLTUMATUS

Keskpanga sõltumatust aitab tagada ka põhikirja säte, mis käsitleb liikmesriigi keskpanga otsustusõiguslike organite liikmetele tagatud ametiaega. Keskpankade presidendid on EKP üldnõukogu liikmed. Põhikirja artikli 14.2 kohaselt peab liikmesriigi keskpanga põhikiri eelkõige sätestama, et presidendi ametiaeg kestab vähemalt viis aastat. Keskpanga president on kaitstud meelevaldse ametist vabastamise eest, kui on sätestatud, et teda saab ametist vabastada ainult juhul, kui ta ei vasta enam tingimustele, mis on vajalikud tema kohustuste täitmiseks, või kui ta on süüdi tõsisel ülestumises, kusjuures tagatakse võimalus pöörduda Euroopa Ühenduste Kohtusse. Liikmesriigi keskpanga põhikiri peab seda sätet järgima järgmisel viisil.

Liikmesriigi keskpanga presidendi vähim ametiaeg

Liikmesriigi keskpanga põhikirjas tuleb vastavalt põhikirja artiklile 14.2 sätestada, et keskpanga presidendi ametiaeg kestab vähemalt viis aastat. See ei välista pikemaid ametiaegu, kusjuures tähtajatu ametiaja korral ei ole tarvis liikmesriigi keskpanga põhikirja muuta, kui presidendi ametist vabastamise alused on kooskõlas põhikirja artikliga 14.2. Riigi keskpanga põhikirja muutmise korral tuleks muutmisaktiga kaitsta ametiaega, mis tagatakse keskpanga presidendile ja teistele otsustusõiguslike organite liikmetele, kes vajadusel peaksid presidenti asendama.

Liikmesriigi keskpanga presidendi ametist vabastamise alused

Liikmesriigi keskpanga põhikiri peab tagama, et keskpanga presidenti ei tohi ametist vabastada muudel alustel peale nende, mis on nimetatud põhikirja artiklis 14.2. Selle nõude eesmärk on takistada seda, et keskpanga presidendi ametissenimetamise kaasatud asutused, eelkõige valitsus või parlament, võiks keskpanga presidendi meelevaldselt ametikohalt vabastada. Liikmesriigi keskpanga põhikiri peaks sisaldama kas ametist vabastamise aluseid, mis on vastavuses põhikirja artiklis 14.2 sätestatutega, või jätma ametist vabastamise alused üldse mainimata (kuna artikkel 14.2 on vahetult kohaldatav).

Ametiaja kaitstus ja ametist vabastamise alused liikmesriigi keskpanga otsustusõiguslike organite liikmete (v.a keskpanga president) puhul, kes on kaasatud EKPSiga seotud ülesannete täitmisse

Isikusõltumatus oleks ohus, kui keskpanga presidendile tagatud ametiaja kohta kehtivaid eeskirju ja ametist vabastamise aluseid ei kohaldataks keskpanga otsustusõiguslike organite teiste liikmete suhtes, kes on kaasatud EKPSiga seotud ülesannete täitmisse⁴. Põhikirja artiklist 14.2 tulenev ametiaja kaitstus ei ole seotud ainult keskpanga presidendi ametikohaga, kuna asutamislepingu artikkel 108 ja põhikirja artikkel 7 viitavad keskpanga otsustusõiguslike organite liikmetele, mitte konkreetselt keskpanga presidendile. See on asjakohane eelkõige siis, kui keskpanga president on *primus inter pares* kolleegide seas, kellel on samaväärne hääleõigus, või kui tekib vajadus presidendi asendamiseks teiste liikmete poolt.

Kohtuliku läbivaatamise õigus

Et piirata ametist vabastamise aluste hindamisel poliitilist suva, peab liikmesriigi keskpanga otsustusõiguslike organite liikmetel olema õigus edastada ametist vabastamise mis tahes otsused hindamiseks sõltumatule kohtule.

Põhikirja artiklis 14.2 sätestatakse, et liikmesriigi keskpanga ametist vabastatud president võib vaidlustada selle otsuse Euroopa Ühenduste Kohtus. Liikmesriigi õigusaktid peaksid kas viitama põhikirjale või jätma mainimata õiguse vaidlustada otsus Euroopa Ühenduste Kohtus (kuna põhikirja artikkel 14.2 on vahetult kohaldatav).

Liikmesriikide õigusaktides tuleks sätestada riigi kohtute õigus vaadata läbi otsuseid, millega vabastatakse ametist teisi liikmesriigi keskpanga otsustusõiguslike organite

⁴ Vt EKP 4. augusti 2005. aasta arvamuse CON/2005/26 (Národná banka Slovenska [Slovakkia keskpanga] taotlusel, seoses Slovakkia keskpanga seaduse nr 566/1992, koos muudatustega, muutmise seadusega ja teatavate seaduste muutmisega) punkti 8 ja EKP 25. augusti 2006. aasta arvamuse CON/2006/44 (Banca d'Italia [Itaalia keskpanga] taotlusel, Itaalia keskpanga põhikirja muutmise kohta) punkti 3.3.

liikmeid, kes on kaasatud EKPSiga seotud ülesannete täitmisse. See õigus võib olla sätestatud seaduses üldiselt või mõne erisättega. Isegi kui võib väita, et see õigus tuleneb seadusest üldiselt, oleks õiguskindluse huvides soovitatav see konkreetselt ette näha.

Kaitsemeetmed huvide konflikti vastu

Isikusõltumatus tähendab ka seda, et tagatakse liikmesriigi keskpanga otsustusõiguslike organite liikmete huvide konflikti puudumine asjaomase keskpanga (ja samuti keskpankade presidentide puhul EKP) ees võetud kohustuste ja muude kohustuste vahel, mida EKPSiga seotud ülesannete täitmisse kaasatud otsustusõiguslike organite liikmetel võib olla ja mis võivad ohustada nende isikusõltumatust. Põhimõtteliselt on liikmesus EKPSiga seotud ülesannete täitmisse kaasatud otsustusõiguslikes organites vastuolus teiste ülesannete täitmisega, mis võiksid kaasa tuua huvide konflikti. Eelkõige ei tohi selliste otsustusõiguslike organite liikmetel olla ametikohti või huve, mis võivad nende tegevust mõjutada seoses tööga riigi seadusandliku või täitevvõimu esindajana või regionaalses või kohalikus omavalitsuses või seoses äriettevõttega. Eelkõige tuleb tagada võimaliku huvide konflikti ennetamine nende otsustusõiguslike organite liikmete puhul, kes ei kuulu tegevjuhtkonda.

FINANTSSÕLTUMATUS

Isegi kui liikmesriigi keskpangal on täielik funktsionaalne, institutsionaalne ja isikusõltumatus (s.t see on tagatud liikmesriigi keskpanga põhikirjaga), oleks keskpanga üldine sõltumatus ohus, kui ta ei saaks oma volituste teostamiseks (s.t selleks, et täita talle asutamislepingu ja põhikirjaga määratud EKPSiga seotud ülesandeid) iseseisvalt kasutada piisaval määral rahalisi vahendeid.

Liikmesriik ei tohi panna oma keskpanga olukorda, kus keskpangal ei ole EKPSi või eurosüsteemiga seotud ülesannete täitmiseks vajalikul määral rahalisi vahendeid. Tuleb märkida, et põhikirja artiklite 28.1 ja 30.4 kohaselt võib EKP taotleda liikmesriikide keskpankadelt täiendavaid sissemaksid EKP kapitali suurendamiseks ja täiendavaid välisvaluutareservide ülekandeid.⁵ Lisaks sellele näeb põhikirja artikkel 33.2 ette,⁶ et kui EKP kannab kahjumit, mida ei ole võimalik täielikult katta üldreservfondi arvelt, võib EKP nõukogu otsustada katta ülejäänud kahjumi vastava majandusaasta emissioonitulu arvel proportsionaalselt nende summadega, mis on määratud liikmesriikide

⁵ Põhikirja artiklit 30.4 kohaldatakse ainult eurosüsteemis.

⁶ Põhikirja artiklit 33.2 kohaldatakse ainult eurosüsteemis.

keskpankadele. Finantssõltumatuse põhimõte eeldab, et nende sätete täitmine ei kahjusta liikmesriigi keskpanga võimet täita oma ülesandeid.

Lisaks tähendab finantssõltumatuse põhimõte seda, et liikmesriigi keskpangal peab olema piisavalt vahendeid mitte ainult EKPSiga seotud ülesannete, vaid ka oma riigisiseste ülesannete täitmiseks (näiteks oma halduse ja tegevuse rahastamine).

Finantssõltumatuse põhimõtte hindamisel tuleks seetõttu lähtuda sellest, kas kolmandad isikud saavad lisaks keskpanga ülesannetele mõjutada otseselt või kaudselt ka keskpanga võimet oma volitusi teostada (seda nii tegutsemise seisukohast pidades silmas personali kui ka finantsiliselt pidades silmas piisavaid rahalisi vahendeid). Eriti asjakohased on selles suhtes järgmised neli finantssõltumatuse aspekti, millest mõni on välja töötatud alles üsna hiljuti.⁷ Tegu on finantssõltumatuse tahkudega, mille osas liikmesriikide keskpangad on välismõjudele kõige tundlikumad.

Eelarve määramine

Kui kolmandal isikul on õigus määrata või mõjutada liikmesriigi keskpanga eelarvet, on see vastuolus finantssõltumatuse nõudega, välja arvatud juhul, kui seaduses on sätestatud kaitseklausel, mille kohaselt ei piira selline õigus rahalisi vahendeid, mida keskpangad vajavad EKPSiga seotud ülesannete täitmiseks.

Raamatupidamiseeskirjad

Arvepidamisaruanded tuleks koostada kas kooskõlas üldiste raamatupidamiseeskirjadega või liikmesriigi keskpanga otsustusõiguslike organite poolt täpsustatud eeskirjadega. Kui selle asemel määratakse need eeskirjad kolmandate isikute poolt, tuleb nendes eeskirjades vähemalt arvestada liikmesriigi keskpanga otsustusõiguslike organite ettepanekuid.

Arvepidamise aastaaruande peaksid vastu võtma liikmesriigi keskpanga otsustusõiguslikud organid, keda abistavad sõltumatud raamatupidajad, ning tingimuseks võib olla seatud selle järgnev heakskiitmine kolmandate isikute (näiteks valitsus,

⁷ Peamised põhimõttelised EKP arvamused selles valdkonnas on järgmised:

– 5. juuni 2002. aasta arvamus CON/2002/16, Iiri rahandusministeeriumi taotlusel, Central Bank and Financial Services Authority of Ireland [Iirimaa keskpanga] seaduseelnõu kohta;

– 15. oktoobri 2003. aasta arvamus CON/2003/22, Soome rahandusministeeriumi taotlusel, Suomen Pankki [Soome keskpanga] põhikirja ja sellega seonduvate seaduste muutmise kohta ;

– 2. detsembri 2003. aasta arvamus CON/2003/27, Austria föderaalsete rahandusministeeriumi taotlusel, föderaalsete seaduse eelnõu kohta, mis käsitleb riiklikku uurimise, tehnoloogia ja arenduse sihtasutust ; ja 20. jaanuari 2004. aasta arvamus CON/2004/1, Soome parlamendi majanduskomisjoni taotlusel, valitsuse ettepaneku kohta muuta Suomen Pankki [Soome keskpanga] põhikirja ja sellega seonduvaid õigusakte.

parlament) poolt. Kasumi osas peaks liikmesriigi keskpanga otsustusõiguslikel organitel olema võimalik teha sõltumatu ja professionaalne otsus selle arutamise kohta.

Kui liikmesriigi keskpanga tegevust kontrollib riigikontroll või samalaadne organ, mille ülesanne on jälgida riigi raha kasutamist, peaks kontrolli ulatus olema õigusaktidega selgelt määratletud ning see ei tohiks piirata liikmesriigi keskpanga sõltumatute audiitorite tegevust vastavalt põhikirja artiklile 27.1. Riiklik auditeerimine tuleb läbi viia poliitikaväliselt, sõltumatult ja erialaselt.

Kasumi jaotamine, liikmesriigi keskpanga kapital ja reservid

Liikmesriigi keskpanga põhikirjas võib sätestada kasumi jaotamise viisid. Selliste sätete puudumisel peaksid kasumi jaotamise otsuse tegema liikmesriigi keskpanga otsustusõiguslikud organid erialastel kaalutlustel ning see ei tohiks olla allutatud kolmandate isikute suvale, välja arvatud juhul, kui on olemas selgesõnaline kaitseklausel, milles on sätestatud, et see ei kahjusta rahalisi vahendeid, mida liikmesriigi keskpang vajab EKPSiga seotud ülesannete täitmiseks.

Liikmesriik ei tohi oma keskpangale peale sundida kapitali vähendamist, kui keskpanga otsustusõiguslike organitega ei ole saavutatud eelnevat kokkulepet, mille eesmärk on tagada, et keskpangale jääb piisavalt rahalisi vahendeid asutamislepingu artikli 105 lõikega 2 ja põhikirjaga ette nähtud ülesannete täitmiseks EKPSi liikmena. Liikmesriigi keskpangal peab olema vabadus moodustada sõltumatult reserve oma kapitali ja varade reaalkaalu kaitseks.

Järelevalveasutuste rahaline vastutus

Mõnedes liikmesriikides tegutsevad finantsjärelevalve asutused liikmesriigi keskpanga juures. See ei ole probleemiks, kui nende järelevalveasutuste osas kehtib keskpanga sõltumatu otsustusõigus. Kui õigusnormid sätestavad järelevalveasutustele eraldiseisva otsustusõiguse, siis tuleb tagada, et nende poolt vastuvõetud otsused ei ohusta liikmesriigi keskpanga kui terviku rahalisi vahendeid. Sellistel juhtudel tuleks liikmesriigi õigusaktidega kindlustada liikmesriigi keskpanga lõplik kontroll järelevalveasutuste otsuste üle, mis võivad mõjutada liikmesriigi keskpanga sõltumatust, eriti finantssõltumatust.

2.3.2 KONFIDENTSIAALSUS

EKP ja liikmesriikide keskpankade personali kohustus pidada ametisaladusi, mis tuleneb põhikirja artiklist 38, võib anda alust samalaadseteks säteteks liikmesriikide keskpankade põhikirjades või liikmesriigi õigusaktides. Ühenduse õiguse ja selle alusel vastu võetud eeskirjade ülimuslikkus tähendab ka seda, et liikmesriigi õigusaktid, mis käsitlevad kolmandate isikute juurdepääsu dokumentidele, ei tohi viia EKPSi ametisaladuste korra rikkumiseni.

2.4 KESKPANKADE LAENUKEELD JA EESÕIGUSTE ANDMISE KEELD

2.4.1 KESKPANKADE LAENUKEELD

Keskpankade laenukeeld on sätestatud asutamislepingu artikli 101 lõikes 1, mille kohaselt on keelatud EKP või liikmesriikide keskpankade arvelduslaenud või mingit muud tüüpi krediidid ühenduse institutsioonidele või asutustele, liikmesriikide keskvalitsustele, regionaalsetele, kohalikele või muudele avaliku võimu organitele, teistele avalik-õiguslikele isikutele või riigi osalusega äriühingutele; samuti on EKP-l või riikide keskpankadel keelatud osta neilt otse võlainstrumente. Asutamislepinguga on ette nähtud üks erand sellest keelust: see ei kehti avaliku sektori krediidiasutuste suhtes, mis on keskpangareservi osas võrdsetel alustel erakrediidiasutustega (asutamislepingu artikli 101 lõige 2). Peale selle võivad EKP ja liikmesriikide keskpangad tegutseda eespool nimetatud avaliku sektori asutuste eelarveagentidena (põhikirja artikkel 21.2). Keskpankade laenukeelu täpset rakendusala on lähemalt selgitatud nõukogu 13. detsembri 1993. aasta määruses (EÜ) nr 3603/93 asutamislepingu artiklis 104 ja artikli 104b lõikes 1 (praegused artikkel 101 ja artikli 103 lõige 1) nimetatud keeldude kohaldamiseks vajalike määratluste täpsustamise kohta⁸, milles on selgelt sätestatud, et kõnealune keeld hõlmab mis tahes kohustuste rahastamist, mis avalikul sektoril kolmandate isikute ees on.

Keskpankade laenukeeld on möödapääsmatult oluline tagamaks, et rahapoliitika esmast eesmärki (nimelt hinnastabiilsuse säilitamist) ei takistata. Lisaks sellele lõdvendab avaliku sektori rahastamine keskpanga poolt eelarvedistsipliini. Seega tuleb kõnealust keeldu tõlgendada laiendavalt, et tagada selle range kohaldamine, mis on piiratud ainult asutamislepingu artikli 101 lõikes 2 ja määruses (EÜ) nr 3603/93 sätestatud eranditega. EKP üldine seisukoht keelu järgimise kohta liikmesriikide õigusaktides on kujundatud

⁸ EÜT L 332, 31.12.1993, lk 1.

eelkõige liikmesriikide poolt, konsulteerides EKPga riiklike õigusaktide eelnõude asjus vastavalt asutamislepingu artikli 105 lõikele 4⁹.

LIIKMESRIIKIDE ÕIGUSAKTID KESKPANKADE LAENUKEELU RAKENDAMISEKS

Üldiselt ei ole vaja asutamislepingu artiklit 101, mida täiendab määrus (EÜ) nr 3603/93, riigi õiguses rakendada, sest mõlemad on vahetult kohaldatavad. Kui riigi õigussätetes neid vahetult kohaldatavaid ühenduse sätteid siiski peegeldatakse, ei või need kitsendada keskpankade laenukeelu rakendusala ega laiendada ühenduse õigusnormidega ette nähtud erandeid. Näiteks ei vasta keskpankade laenukeelule liikmesriigi õigusakt, mille kohaselt selle riigi keskpank finantseeriks liikmesriigi rahastamiskohustusi rahvusvaheliste rahaasutuste (välja arvatud Rahvusvaheline Valuutafond, nagu on sätestatud määruses (EÜ) nr 3603/93) või kolmandate riikide ees.

AVALIKU SEKTORI RAHASTAMINE VÕI AVALIKU SEKTORI POOLT KOLMANDATE ISIKUTE EES VÕETUD KOHUSTUSTE RAHASTAMINE

Liikmesriigi õigusaktidega ei tohi nõuda, et liikmesriigi keskpank rahastaks teiste avaliku sektori asutuste ülesannete täitmist või avaliku sektori kohustusi kolmandate isikute ees. Näiteks ei ole keskpankade laenukeeluga vastavuses liikmesriigi õigusaktid, millega

⁹Mõned põhimõttelised Euroopa Rahainstituudi/EKP arvamused selles valdkonnas on järgmised:

- 10. mai 1995. aasta arvamus CON/1995/8 seoses Rootsi rahandusministeeriumi konsulteerimisega Euroopa Ühenduse asutamislepingu („asutamisleping“) artikli 109f lõike 6 alusel ja Euroopa Rahainstituudi põhikirja („põhikirj“) artikli 5.3 alusel seaduseelnõu kohta, mis kehtestas keskpanga laenukeelu („seaduseelnõu“);
- 27. augusti 1997. aasta arvamus CON/1997/16 seoses Austria föderaalsete rahandusministeeriumi konsulteerimisega Euroopa Ühenduse asutamislepingu („asutamisleping“) artikli 109f lõike 6 alusel ja Euroopa Rahainstituudi põhikirja („põhikirj“) artikli 5.3 alusel, mida on täpsustatud nõukogu 22. novembri 1993. aasta otsuses (93/717/EC) („otsus“), föderaalsete seaduse kohta, mis käsitleb Austria osalemist uues Rahvusvahelise Valuutafondi laenukorralduses;
- 11. oktoobri 2001. aasta arvamus CON/2001/32, Portugali rahandusministeeriumi taotlusel, krediidasutuste ja finantsettevõtjate õigusraamistiku muutmise õigusakti kohta;
- 2. detsembri 2003. aasta arvamus CON/2003/27, Austria föderaalsete rahandusministeeriumi taotlusel, föderaalsete seaduse eelnõu kohta, mis käsitleb riiklikku uurimise, tehnoloogia ja arenduse sihtasutust;
- 3. veebruari 2005. aasta arvamus CON/2005/1, Itaalia majandus- ja rahandusministeeriumi taotlusel, 25. jaanuari 1999. aasta õigusakti nr 7, mida on muudetud 25. märtsi 1999. aasta õigusaktiga nr 74, muutmise õigusakti kohta, mis käsitleb hädavajalikke sätteid Itaalia osalemise kohta Rahvusvahelise Valuutafondi interventsioonides liikmesriikide tõsiste finantskriiside lahendamiseks;
- 15. juuli 2005. aasta arvamus CON/2005/24, Tšehhi rahandusministeeriumi taotlusel, seaduseelnõu kohta, mis käsitleb finantsturujärelevalve integreerimist;
- 11. augusti 2005, aasta arvamus CON/2005/29, Austria föderaalsete rahandusministeeriumi taotlusel, föderaalsete seaduse eelnõu kohta, mis käsitleb Austria sissemakset Rahvusvahelise Valuutafondi poolt hallatavasse sihtfondi loodusõnnetuse all kannatanud väikese sissetulekuga arengumaadele;
- 1. detsembri 2005. aasta arvamus CON/2005/50, Národná banka Slovenska [Slovakkia keskpanga] taotlusel, seaduse nr 118/1996 muutmise kohta, mis käsitleb hoiusekaitset ja teatavate õigusaktide muudatust, koos hilisemate muudatustega; ja
- 30. detsembri 2005. aasta arvamus CON/2005/60, Lietuvos bankas [Leedu keskpanga] taotlusel, Leedu keskpanga seaduse muutmise seaduse kohta.

lubatakse või nõutakse, et selle riigi keskpangak rahastaks riigi keskpangast sõltumatu ja riigivõimu pikendusena toimivaid kohtuasutusi või kohtulaadseid asutusi.

AVALIKU SEKTORI KOHUSTUSTE ÜLEVÕTMINE

Keskpankade laenukeeluga ei ole vastavuses liikmesriigi õigusaktid, millega nõutakse, et liikmesriigi keskpang võtaks teatavate ülesannete ja kohustuste riikliku ümberkorraldamise tulemusel üle eelnevalt sõltumatu avalik-õigusliku asutuse kohustusi (näiteks seoses sellega, et riigi keskpangale antakse teatavad järelevalveülesanded, mida enne täitis riik või sõltumatu ametiasutus või avalik-õiguslik isik), juhul kui riigi keskpang ei ole isoleeritud rahalistest kohustustest, mis tulenevad selliste varem sõltumatus staatuses olnud asutuste varasemast tegevusest.

KREDIIDI- JA/VÕI FINANTSEERIMISASUTUSTE RAHALINE TOETAMINE

Liikmesriigi õigusaktid, mille kohaselt selle riigi keskpang rahastaks krediidasutusi väljaspool keskpanga ülesandeid (näiteks rahapoliitika, maksesüsteemid või ajutised likviidsuse suurendamise tehingud), eelkõige selleks, et toetada maksejõuetute krediidi- ja/või muude finantseerimisasutuste maksevõimet, ei ole vastavuses keskpankade laenukeeluga.

HOIUSTE TAGAMISE JA INVESTEERINGUTE TAGAMISE SKEEMIDE RAHALINE TOETAMINE

Hoiuste tagamise skeemide direktiivi¹⁰ ja investeringute tagamise skeemide direktiivi¹¹ kohaselt tuleb hoiuste tagamise skeemide ja investeringute tagamise skeemide rahastamise kulud kanda vastavalt krediidasutustel või investeerimisühingutel endil. Liikmesriigi õigusaktid, mille kohaselt liikmesriigi keskpang rahastaks krediidasutuste riigi avaliku-õiguslikku hoiuste tagamise skeemi või investeerimisühingute investeringute tagamise skeemi või mõnd muud teiste finantseerimisasutuste klientide riigisisest kaitseskeemi, ei ole kooskõlas keskpankade laenukeeluga, välja arvatud kui see tegevus on lühiajaline, toimub eriolukorras, ei mõjuta süsteemistabiilsust ja otsuseid võtab vastu liikmesriigi keskpang oma äranägemise järgi.

¹⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 1994. aasta direktiiv 94/19/EÜ hoiuste tagamise skeemide kohta (EÜT L 135, 31.5.1994, lk 5), 23. põhjendus.

¹¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 3. märtsi 1997. aasta direktiiv 97/9/EÜ investeringute tagamise skeemide kohta (EÜT L 84, 26.3.1997, lk 22), 23. põhjendus.

2.4.2. EESÕIGUSTE ANDMISE KEELD

Liikmesriikide keskpangad kui avaliku võimu kandjad ei tohi võtta meetmeid, millega tagatakse avaliku sektori eesõigustatud juurdepääs finantseerimisasutustele, kui sellised meetmed ei põhine usaldatavusnormatiivide täitmise järelevalve kaalutlustel. Lisaks sellele ei tohi liikmesriikide keskpankade kehtestatud võladokumentide kaasamise või pantimise eeskirju kasutada eesõiguste andmise keelust möödahiilimiseks¹² ning liikmesriikide selle valdkonna õigusaktid ei või kehtestada osutatud eesõigustatud juurdepääsu.

Käesolevas aruandes on tähelepanu all nii liikmesriikide keskpankade poolt vastu võetud riiklike õigusaktide kui ka liikmesriikide keskpankade põhikirjade vastavus asutamislepingus sätestatud eesõiguste andmise keelule. Käesolev aruanne ei mõjuta hinnangut selle kohta, kas liikmesriikide seadusi, määrusi või haldusakte kasutatakse eesõiguste andmise keelust möödahiilimiseks usaldatavusnormatiivide täitmise järelevalve kaalutluste ettekäändel. Selline hinnang jääb käesoleva aruande käsitusalt välja.

2.5 „EURO” ÜHTNE KIRJAPILT

Euro on ühisraha nendes liikmesriikides, kus see on kasutusele võetud. Et see ühisus oleks silmanähtav, nõutakse ühenduse õiguses ühtset kirjepilti sõna „euro” ainsuse nimetavas käände kasutamisel kõikides ühenduse ja liikmesriikide õigusaktide sätetes, võttes arvesse erinevaid tähestikke.

Euroopa Ülemkogu otsustas 15. ja 16. detsembri 1995. aasta Madridi istungjärgul, et „Euroopa vääringu nimetuseks saab euro” ja et „kõnealune nimetus [...] peab olema kõikides Euroopa Liidu ametlikes keeltes sama, arvestades erinevate tähestike olemasolu” ning et „asutamislepingus Euroopa valuutaühikule viitamiseks kasutatava üldnimetuse „eküü” asemel hakatakse kasutama erinimetust „euro””. Lõpuks järeldas Euroopa Ülemkogu: „Viieteistkümne liikmesriigi valitsused on jõudnud ühisele kokkuleppele, et käesolev otsus on asutamislepingu asjakohaste sätete kokkulepitud ja lõplik tõlgendus.” Seda liikmesriikide riigipeade ja valitsusjuhtide selgesõnalist ja lõplikku kokkulepet on kinnitatud kõikides eurole viitavates ühenduse õigusaktides, kus alati kasutatakse sama kirjepilti kõikides ühenduse ametlikes keeltes. On eriti oluline, et liikmesriikide vahel kokku lepitud sõna

¹² Vt nõukogu 13. detsembri 1993. aasta määruse (EÜ) nr 3604/93, millega määratletakse mõisted asutamislepingu artiklis 104a (praegu artikkel 102) nimetatud eesõiguste andmise keelu kohaldamiseks, artikli 3 lõiget 2 ja 10. põhjendust (EÜT L 332, 31.12.1993, lk 4).

„euro” ühtsest kirjapildist on kinni peetud ka ühenduse rahapoliitilises õiguses.¹³ Hiljutises komisjoni 21. detsembri 2005. aasta määruses (EÜ) nr 2169/2005, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 974/98 euro kasutuselevõtu kohta,¹⁴ on samuti kinnitatud ühisraha nimetuse õiget kirjapilti. Esiteks on kõikides määruse (EÜ) nr 974/98 erikeelsetes versioonides märgitud, et „Euroopa ühisrahale antud nimetus on „euro””. Teiseks osutavad sõnale „euro” kõik määruse (EÜ) nr 2169/2005 erikeelsed versioonid.

Liikmesriigid ratifitseerisid 2003. aastal riigipeade või valitsusjuhtide koosseisus kokku tulnud nõukogu 21. märtsi 2003. aasta otsuse, mis käsitleb Euroopa Keskpankade Süsteemi ja Euroopa Keskpanka põhikirja artikli 10 lõike 2 muutmist,¹⁵ kus taas, ja seekord esmases õigusaktis, on kasutatud ühisraha nimetuse identset kirjapilti kõikides erikeelsetes versioonides.

See liikmesriikide selge ja lõplik seisukoht on samuti siduv liikmesriikide jaoks, mille suhtes on kehtestatud erand. Ühinemistingimusi käsitleva akti artikli 5 lõikes 3 on sätestatud, et „Euroopa Ülemkogu või nõukogu deklaratsioonide, resolutsioonide ja muude seisukohtade suhtes ning liikmesriikide ühisel kokkuleppel vastuvõetud deklaratsioonide, resolutsioonide ja muude seisukohtade suhtes, mis käsitlevad ühendust või liitu, on uued liikmesriigid samasuguses olukorras nagu praegused liikmesriigid; vastavalt sellele järgivad nad kõnealustest deklaratsioonidest, resolutsioonidest või muudest seisukohtadest tulenevaid põhimõtteid ja suuniseid ning võtavad nende rakendamise tagamiseks vajalikke meetmeid”.

Nendel kaalutlustel ja pidades silmas ühenduse ainupädevust ühisraha nimetuse määramiseks, ei ole mis tahes kõrvalekalded sellest nõudest asutamislepinguga vastavuses ja tuleks kõrvaldada. Ehkki see põhimõte kehtib igat liiki riiklike õigusaktide suhtes, keskendub hinnang riike käsitlevates peatükkides liikmesriikide keskpankade põhikirjadele ning seadustele, mis käsitlevad eurole üleminekut.

13 Vt nõukogu 17. juuni 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1103/97 teatavate euro kasutuselevõtuga seotud sätete kohta (EÜT L 162, 19.6.1997, lk 1), nõukogu 3. mai 1998. aasta määrust (EÜ) nr 974/98 euro kasutuselevõtu kohta (EÜT L 139, 11.5.1998, lk 1) ning nõukogu 31. detsembri 1998. aasta määrust (EÜ) nr 2866/98 euro ja euro kasutusele võtvate liikmesriikide valutatade vaheliste konverteerimiskursside kohta (EÜT L 359, 31.12.1998, lk 1), mida kõiki muudeti 2000. aastal seoses euro kasutuselevõtuga Kreekas; vt samuti ühenduse poolt seoses euromüntidega 1998. ja 1999. aastal vastu võetud õigusakte.

14 ELT L 346, 29.12.2005, lk 1.

15 ELT L 83, 1.4.2003, lk 66.

2.6 RIIKLIKE KESKPANKADE ÕIGUSLIK LÕIMUMINE EUROSÜSTEEMI

Kui liikmesriigi õigusaktides (eelkõige keskpanga põhikirjas, kuid ka teistes õigusaktides) on sätteid, mis takistaksid eurosüsteemiga seotud ülesannete täitmist või EKP otsuste järgimist, oleksid need pärast euro kasutuselevõttu vastava liikmesriigi poolt vastuolus eurosüsteemi tõhusa toimimisega. Seetõttu on liikmesriikide õigusakte vaja kohandada, et tagada eurosüsteemiga seotud ülesannete osas nende vastavus asutamislepingule ja põhikirjale. Et täita asutamislepingu artiklit 109, pidid liikmesriikide õigusaktid olema nõuetele vastavuse tagamiseks kohandatud EKPSi loomise kuupäevaks (Rootsi puhul) või 1. maiks 2004 (nende liikmesriikide puhul, kes sel kuupäeval Euroopa Liiduga ühinesid). Õigusaktidest tulenevad nõuded, mis on seotud liikmesriigi keskpanga täieliku õigusliku lõimumisega eurosüsteemi, peavad hakkama kehtima siiski alles täielikul lõimumisel, s.t kuupäeval, mil liikmesriik, mille suhtes on kehtestatud erand, võtab kasutusele ühisraha.

Käesolevas aruandes pööratakse tähelepanu peamiselt nendele valdkondadele, mille puhul õigusaktide sätted ei võimalda liikmesriigi keskpangal täita eurosüsteemi nõudeid. Need on sätted, mis võivad takistada liikmesriigi keskpanga osalemist EKP otsustusõiguslike organite määratletud ühtse rahapoliitika rakendamisel, raskendada liikmesriigi keskpanga presidendi ülesannete täitmist EKP nõukogu liikmena või olla vastuolus EKP eesõigustega. Eristatakse järgmisi valdkondi: majanduspoliitilised eesmärgid, ülesanded, finantssätted, vahetuskursipoliitika ja rahvusvaheline koostöö. Samuti mainitakse ära muud valdkonnad, milles võib olla vaja kohandada liikmesriigi keskpanga põhikirja.

2.6.1 MAJANDUSPOLIITILISED EESMÄRGID

Liikmesriigi keskpanga täielik lõimumine eurosüsteemi eeldab, et tema tegevuse eesmärgid, mis tulenevad riiklikest õigusaktidest, oleksid vastavuses EKPSi eesmärkidega, mis on sätestatud põhikirja artiklis 2. Muu hulgas tähendab see, et „kohaliku hõnguga” sätestatud eesmäärke – näiteks kui õigusaktides osutatakse kohustusele korraldada rahapoliitikat asjaomase liikmesriigi üldise majanduspoliitika raamistikus – on vaja kohandada.

2.6.2 ÜLESANDED

Euro kasutusele võtnud liikmesriigi keskpanga ülesanded on eelkõige määratletud asutamislepingu ja põhikirjaga, arvestades selle riigi keskpanga staatust eurosüsteemi lahutamatu osana. Asutamislepingu artikli 109 täitmiseks tuleb liikmesriigi keskpanga põhikirjas ülesandeid käsitlevaid sätteid võrrelda asutamislepingu ja põhikirja vastavate

sätetega ning seejärel vastuolud kõrvaldada.¹⁶ See kehtib kõikide sätete kohta, mis pärast euro kasutuselevõttu ja eurosüsteemi lõimumist takistaksid EKPSiga seotud ülesannete täitmist, eelkõige aga nende sätete kohta, milles ei ole arvestatud EKPSi pädevust põhikirja IV peatüki kohaselt.

Rahapoliitika osas peaksid liikmesriigi õigusnormid sätestama, et ühenduse rahapoliitika ülesannet tuleb täita eurosüsteemi kaudu.¹⁷ Liikmesriigi keskpanga põhikiri võib sisaldada sätteid rahapoliitika instrumentide kohta. Neid sätteid tuleks võrrelda asutamislepingu ja põhikirja sätetega ning vastuolud tuleb kõrvaldada, et oleks võimalik täita asutamislepingu artiklit 109.

Liikmesriigi õigusaktide sätted, millega määratakse pangatähtede emissiooni ainuõigus liikmesriigi keskpangale, peavad tunnustama EKP nõukogu ainuõigust anda pärast euro kasutuselevõttu asutamislepingu artikli 106 lõike 1 ja põhikirja artikli 16 alusel luba euro pangatähtede emissiooniks. Liikmesriigi õigussätted, mis võimaldavad valitsusel avaldada mõju sellistes küsimustes nagu euro pangatähtede nimiväärtus, tootmine, maht ja ringlusest kõrvaldamine, tuleb vastavalt asjaoludele kas kehtetuks tunnistada või muuta selliselt, et nendes tunnustatakse EKP pädevust seoses euro pangatähtedega vastavalt eespool nimetatud asutamislepingu ja põhikirja artiklitele. Sõltumata müntidega seotud ülesannete jaotusest liikmesriigi valitsuse ja EKP vahel, tuleb asjakohastes sätetes tunnustada EKP õigust kiita pärast euro kasutuselevõttu heaks euro müntide emissiooni maht.

Seoses välisvaluutareservide haldamisega¹⁸ on asutamislepinguga vastuolus need osalevad liikmesriigid, kes ei kanna enda ametlikke välisvaluutareserve¹⁹ oma keskpanka. Lisaks ei vasta asutamislepingu artikli 105 lõike 2 kolmandale taandele kolmanda isiku – näiteks valitsuse või parlamendi – õigus mõjutada liikmesriigi keskpanga otsuseid seoses ametlike välisvaluutareservide haldamisega. Lisaks peab liikmesriigi keskpank EKP-le eraldama välisvaluutareserve mahus, mis on võrdeline liikmesriigi osaga EKP märgitud kapitalis. Seega ei tohi olla mingeid juriidilisi takistusi, mis ei võimalda liikmesriigi keskpangal oma välisvaluutareservi osa EKP-le üle kanda.

¹⁶ Vt eelkõige asutamislepingu artikleid 105 ja 106 ning põhikirja artikleid 3 kuni 6 ja 16.

¹⁷ Asutamislepingu artikli 105 lõike 2 esimene taane.

¹⁸ Asutamislepingu artikli 105 lõike 2 esimene taane.

¹⁹ Välja arvatud välisvaluuta jooksvad saldod, mida liikmesriigid võivad säilitada vastavalt asutamislepingu artikli 105 lõikele 3.

2.6.3 FINANTSSÄTTED

Põhikirja finantssätted hõlmavad eeskirju raamatupidamise,²⁰ auditeerimise,²¹ kapitali märkimise,²² välisvaluutareservide ülekandmise²³ ja valuutakasumi jaotamise²⁴ kohta. Liikmesriigi keskpangal peab olema võimalik nendest sätetest tulenevaid kohustusi täita ning seetõttu tuleb kõik vastuolus olevad riiklikud õigusnormid kehtetuks tunnistada.

2.6.4 VAHETUSKURSIPOLIITIKA

Liikmesriik, mille suhtes on kehtestatud erand, võib säilitada oma riiklikud õigusnormid, milles on sätestatud, et valitsus vastutab asjaomase liikmesriigi vahetuskursipoliitika eest ja et liikmesriigi keskpangale on antud nõuandev ja/või täidesaatev funktsioon. Euro kasutuselevõtmise ajaks peavad sellised õigusaktid kajastama siiski seda, et vastutus euroala vahetuskursipoliitika eest on asutamislepingu artikli 111 kohaselt läinud üle ühenduse tasandile. Artikliga 111 seatakse vastutus selle poliitika eest Euroopa Liidu Nõukogule, kes teeb tihedat koostööd EKPga.

2.6.5 RAHVUSVAHELINE KOOSTÖÖ

Euro kasutuselevõtmiseks peavad liikmesriigi õigusaktid olema vastavuses põhikirja artikliga 6.1, milles on sätestatud, et eurosüsteemile usaldatud ülesandeid hõlmavas rahvusvahelises koostöös otsustab EKPSi esindatuse EKP. Lisaks peavad liikmesriigi õigusaktid võimaldama riigi keskpangal osaleda EKP heakskiidul rahvusvahelistes rahaasutustes (põhikirja artikkel 6.2).

2.6.6 MUUD KÜSIMUSED

Lisaks eespool käsitletud küsimustele on teatavate liikmesriikide õigusnorme vaja kohandada ka teistes valdkondades (näiteks arveldus- ja maksesüsteemid ning teabevahetus).

20 Põhikirja artikkel 26.

21 Põhikirja artikkel 27.

22 Põhikirja artikkel 28.

23 Põhikirja artikkel 30.

24 Põhikirja artikkel 32.

3 KOKKUVÕTTED RIIKIDE LÕIKES

3.1 TŠEHHI

Vaatlusperioodil oli Tšehhi 12 kuu keskmine ÜTHI-inflatsioonimäär 2,2%, mis on madalam kui asutamislepingus ettenähtud 2,8%line kontrollväärtus. Värskeimate andmete alusel eeldatakse, et 12 kuu keskmine ÜTHI-inflatsioonimäär jääb lähikuudel üldjoontes samale tasemele.

Kui vaadelda arengut pikema aja jooksul, siis on tarbijahinnainflatsioon Tšehhis alates 1998. aastast üldiselt langenud, kuigi mitte pidevalt. Selline inflatsiooni keskpikk areng on seotud mitme olulise poliitilise valikuga, eelkõige otsusega võtta rahapoliitiliseks suunaks hinnastabiilsuse saavutamine. Töötaja kohta makstavate hüvitiste kasv on kümne aasta jooksul kuni 2005. aastani püsinud kõrgemal kui tööviljakuse kasv. Tänu tööviljakuse kiirele kasvule ja nominaalpalkade mõõdukale suurenemisele on tööjõu erikulude tõus alates 2003. aastast siiski märgatavalt aeglustunud. See suundumus võimendus veelgi 2005. aastal. Ajavahemikul 2001–2005 impordihinnad enamasti langesid, kajastades peamiselt efektiivse vahetuskursi tõusu ja impordi suurenemist arenevateelt turgudelt. Toiduainehindade ning kaudsete maksude ja riiklikult reguleeritud hindade muutuste tõttu on inflatsioonimäärad viimase kümne aasta jooksul olnud küllaltki kõikumad. Hiljutised suundumused näitavad, et ÜTHI-inflatsioon on peaaegu kogu 2006. aasta jooksul suurenenud, kuid langes oktoobris 0,8%ni. Sellise arengu peamiseks põhjuseks oli riiklikult reguleeritud hindade märkimisväärne tõus ja kõikumad energiahinnad.

Suuremate rahvusvaheliste institutsioonide värskeimate prognooside kohaselt jääb inflatsioon 2007. aastal vahemikku 2,7–3,7% ja ulatub 2008. aastal 2,9–3,0%ni. Tulevikku vaadates võivad tarbijahinnainflatsiooni Tšehhis kiirendada mitmed tegurid. Tšehhi keskpanga (*Česká národní banka*) hinnangul suurendavad riiklikult reguleeritud hindade tõus ja muutused kaudsetes maksudes (nt tubakatoodete aktsiisi ühtlustamine) nii 2006. kui ka 2007. aasta lõpus inflatsiooni ligikaudu 1,9 protsendipunkti võrra. Inflatsiooni suurendab tõenäoliselt ka nafta- ja toiduainehindade kiirem kasv. Lisaks võivad jõuline toodangukasv ja tööturul tekkivad tõrked tähendada ohtu, et tööjõu erikulud ja laiemas plaanis siseriiklikud hinnad võivad tõusta. Energiahindade, kaudsete maksude ja riiklikult reguleeritud hindade eeldatava kallinemise tulemusena on ühekordsed hinnašokid loomulikud. Arvestades väga kiiret kasvu ja keerukamaks muutuvaid tööturutingimusi,

võivad sellised šokid siiski kaasa tuua teiseseid mõjusid ning jõulisema ja pikaajalisema inflatsioonitõusu. Tõenäoliselt mõjutab lähiaastatel inflatsiooni või nominaalset vahetuskurssi ka ELi arenenumatele riikidele järelejõudmise protsess, ehkki selle mõju täpset suurust on raske hinnata.

Tšehhi eelarve on ülemäärases puudujäägis. Vaatlusaastal 2005 oli Tšehhi eelarve puudujääk 3,6% SKPst, mis on kontrollväärtusest kõrgem. 2006. aastaks prognoosib Euroopa Komisjon puudujäägi vähenemist 3,5%ni SKPst. Valitsussektori võlg vähenes 2005. aastal 30,4%ni SKPst ja suureneb 2006. aastal prognoosi kohaselt 30,9%ni, mis on oluliselt madalam kui 60%line kontrollväärtus. Selleks, et vähendada eelarve puudujääki taas 3%lisest kontrollväärtusest allapoole ning täita stabiilsuse ja majanduskasvu paktis sätestatud keskpikka eesmärki, milleks 2005. aasta novembri lähenemisprogrammi kohaselt on ligikaudu 1%line tsükliliselt kohandatud (ilma ajutiste meetmeteta) eelarvepuudujääk SKPst, tuleb Tšehhi eelarvet 2006. aastal täiendavalt tasakaalustada. Muude eelarvepoliitikaga seotud tegurite osas ei ületanud eelarvepuudujäägi suhtarv 2004. ja 2005. aastal riiklike investeeringute suhet SKPsse.

ELi majanduspoliitika komitee ja Euroopa Komisjoni värskemate prognooside kohaselt suurenevad vananemisega seotud valitsussektori kulud märkimisväärselt, tõustes ajavahemikul kuni 2050. aastani 7,1 protsendipunktini SKPst. Nende kuludega toimetulekut hõlbustab piisava tegutsemisruumi loomine riigi rahanduses juba enne demograafilise olukorra tõenäolist halvenemist.

Ajavahemikul 2004. aasta novembrist 2006. aasta oktoobrini ei osalenud Tšehhi kroon vahetuskursimehhanismis ERM2. Tšehhi kroon kallines järk-järgult euro suhtes kuni 2006. aasta alguseni, püsidis pärast seda üldjoontes stabiilsena. Tšehhi krooni vahetuskurss euro suhtes oli pidevalt palju kõrgemal tasemel kui 2004. aasta novembris ja peaaegu kogu vaatlusperioodi jooksul suhteliselt kõikum. Lühiajaliste intressimäärade erinevus kolme kuu EURIBORist oli vaatlusperioodi alguses vähene ja muutus 2006. aasta oktoobris lõppenud kolmekuulisel perioodil mõõdukalt negatiivseks, moodustades -0,9 protsendipunkti. Tšehhi krooni reaalkurss – nii kahepoolne vahetuskurss euro suhtes kui ka efektiivne vahetuskurss – püsis alates 1996. aasta jaanuarist ja euro kasutuselevõtust 1999. aastal arvatud keskmistest väärtustest tunduvalt kõrgemal. Muu välisarengu osas märgitakse, et Tšehhi maksebilansi kombineeritud jooksev- ja kapitalikonto on olnud pidevas, ajuti isegi suures puudujäägis. 2004. aastal oli puudujääk

6,5% SKPst, vähenedes 2005. aastal 1,9%ni. Viimase kümne aasta jooksul on Tšehhi edukalt edendanud välismaiste otseinvesteeringute sissevoolu. See netosissevool oli piisav katmaks kombineeritud jooksev- ja kapitalikonto puudujääki, vähendades seega ka võlgadest tulenevaid rahastamisvajadusi.

Pikaajaliste intressimäärade keskmine tase oli 2005. aasta novembrist 2006. aasta oktoobrini 3,8%, mis on oluliselt madalam kui intressimäära kriteeriumi 6,2%line kontrollväärtus. Ehkki Tšehhi riigivõlakirjade intressimäär on pea kogu vaatlusperioodi jooksul tõusnud, on selline areng olnud kooskõlas euroala riigivõlakirjade intressimääradega.

Kõrge ja jätkusuutliku lähenemistaseme saavutamiseks on tähtis, et Tšehhi võtaks järjepidevaid ja usaldusväärseid eelarve tasakaalustamise meetmeid ning parandaks oluliselt eelarve täitmist. Ühtlasi tuleb parandada tööturgude toimimist, et suurendada nende paindlikkust. Samuti on oluline, et palgaskasv oleks kooskõlas tööviljakuse suurenemise ja tööturutingimustega ning võtaks arvesse arengut konkureerivates riikides. Lisaks tuleb soodustada konkurentsi tooteturgudel ja jätkata reguleeritud sektorite liberaliseerimist. Asjakohase rahapoliitika elluviimisel on kõnealuste meetmete abil võimalik saavutada hinnastabiilsust toetav keskkond ning edendada konkurentsi ja tööhõive kasvu.

Tšehhi Vabariigi õigusaktid ja eelkõige Tšehhi keskpanga seadus ei vasta kõigile nõuetele Tšehhi keskpanga sõltumatus ja õigusliku lõimumise kohta eurosüsteemiga. Tšehhi on liikmesriik, mille suhtes on kehtestatud erand, ning peab seetõttu täitma kõiki asutamislepingu artiklis 109 sätestatud kohandamisnõudeid.

3.2 EESTI

Vaatlusperioodil oli Eesti 12 kuu keskmine ÜTHI-inflatsioonimäär 4,3%, mis on oluliselt kõrgem kui asutamislepingus ettenähtud 2,8%line kontrollväärtus. Värskeimate andmete alusel eeldatakse, et 12 kuu keskmine ÜTHI-inflatsioonimäär jääb lähikuudel üldjoontes samale tasemele.

Vaadeldes arengut pikema aja jooksul, on tarbijahinnainflatsioon Eestis kuni 2003. aastani üldiselt alanenud, kuid on hakanud viimasel ajal taas tõusma. Inflatsioonitempo aeglustumine oli seotud mitme olulise poliitilise valikuga, eelkõige otsusega võtta rahapoliitiliseks suunaks hinnastabiilsuse saavutamine, mis on keskpanga seaduse järgi esmatähtis eesmärk. Seda soodustasid ka teised poliitikavaldkonnad, eeskätt üldiselt range eelarvepoliitika, mida Eesti on rakendanud turumajandusele üleminekust alates, ning toote- ja finantsturgude liberaliseerimine.

Inflatsioonitempo aeglustus nii siis, kui SKP reaalkasv oli jõuline, kui ka ajal, mil see oli märkimisväärselt mõõdukam. Hiljutised suundumused näitavad, et aastane ÜTHI-inflatsioonimäär hoogustus 2006. aasta alguses, ulatudes peaaegu kogu aasta jooksul üle 4%, kuid alanes septembris ja oktoobris 3,8%ni. Kõige enam mõjutasid inflatsiooni 2006. aastal teenuste- ja energiahinnad. Inflatsiooni arengu analüüsimisel tuleb silmas pidada erakordselt kiiret majanduskasvu, näiteks 2006. aasta teises kvartalis oli SKP reaalkasv eelmise aasta sama kvartaliga võrreldes 11,7%. Püsivalt kiire majanduskasvu tõttu on mitmes sektoris tekkimas tootmisvõimsuse piirangud ja märgid tööturu jäikusest, mis on tugevdanud hinna- ja palgasurveid. Tööjõu erikulud on pidevalt suurenenud, sest nominaalpalkade kiire tõus ei ole olnud täielikult kooskõlas tööviljakuse kasvuga.

Peamiste rahvusvaheliste institutsioonide värskemate andmete kohaselt jääb inflatsioonimäär 2007. aastal vahemikku 3,5–4,2% ja ulatub 2008. aastal 3,9–4,6%ni. Eesti inflatsiooni võib kiirendada lähiaastatel kavandatud gaasitariifide täiendav kohandamine. Lisaks ei ole kütuse-, tubaka- ja alkoholiaktsiisi veel lõplikult ELi tasemega ühtlustatud. Lähiaastatel peaks koguinflatsiooni märkimisväärselt suurendama eelkõige tubakatoodete aktsiisi ühtlustamine, mis tuleb lõpule viia 2010. aasta 1. jaanuariks. Tööturu jäikusest põhjustatud eeldatust kiirema palgakasvu ning energia-, toiduainete ja riiklikult reguleeritud hindade prognoositust ulatuslikuma kallinemise tulemusel võib inflatsioon tõusta. Tõenäoliselt mõjutab lähiaastatel inflatsiooni ka ELi arenumatele riikidele järelejäädumise protsess, ehkki selle mõju täpset suurust on raske hinnata.

Eesti eelarve ei ole ülemäärases puudujäägis. Vaatlusaastal 2005 oli Eesti valitsussektori eelarve ülejääk 2,3% SKPst. Seega täideti eelarvepuudujäägi kontrollväärtuse nõue ilma vaevata. 2006. aastaks prognoosib Euroopa Komisjon ülejäägi mõningast suurenemist 2,5%ni SKPst. Valitsussektori võlakoormus vähenes 2005. aastal 4,5%ni SKPst ja alaneb prognoosi kohaselt 2006. aastal veelgi, ulatudes 4,0%ni, mis on oluliselt madalam kui

60%line kontrollväärtus. Stabiilsuse ja majanduskasvu paktis sätestatud keskpikaks eesmärgiks on 2005. aasta novembri lähenemisprogrammi kohaselt tasakaalustatud eelarve tsükliliselt kohandatud tingimustel (ilma ajutiste meetmeteta).

ELi majanduspoliitika komitee ja Euroopa Komisjoni värskemate prognooside kohaselt peaksid vananemisega seotud kulud Eestis kuni 2050. aastani mõõdukalt vähenema. See peegeldab osaliselt varasemaid pensionireforme. Siiski tuleb pöörata tähelepanu sellele, et tegelik demograafiline, majanduslik ja rahanduslik areng võib olla prognoositust ebasoodsam.

Eesti kroon on osalenud vahetuskursimehhanismis ERM2 rohkem kui kaks aastat enne EKP-poolset hindamist. ERM2ga ühinemisel säilitas Eesti ühepoolse kohustusena oma toimiva valuutakomitee süsteemi, koormamata EKPD lisakohustustega. Otsus vahetuskursimehhanismis ERM2 osalemiseks põhines kindlatel ülesannetel, mille Eesti valitsus on võtnud mitmetes poliitikavaldkondades. Ajavahemikul 2004. aasta novembrist 2006. aasta oktoobrini püsis Eesti krooni vahetuskurss stabiilsena euro suhtes kehtestatud keskkursi tasemel. Ehkki valuutakomitee süsteem nõudis Eesti Pangalt korrapäraselt tegevust välisvaluutaturgudel, oli välisvaluutatehingute netomaht siiski väike. Lühiajaliste intressimäärade erinevus kolme kuu EURIBORist oli samuti väga vähene. Eesti krooni reaalkurss – nii kahepoolne vahetuskurss euro suhtes kui ka efektiivne vahetuskurss – ületas mõnevõrra alates 1996. aasta jaanuarist arvatatud keskmiste väärtuste taset ja oli alates euro kasutuselevõtust 1999. aastal arvatatud väärtuste taseme lähedal. Muu välisarengu osas märgitakse, et Eesti maksebilansi kombineeritud jooksev- ja kapitalikonto on olnud pidevas, enamasti suures puudujäägis, ulatudes 2005. aastal 9,5%ni SKPst. Väliskaubanduse puudujääki on suures osas finantseerinud otseinvesteeringute netosissevool, kuigi viimase kümne aasta jooksul on esinenud ka mõningaid kõikumisi.

Kuna Eesti krooni võlakirjaturg ei ole veel välja kujunenud ja valitsussektori võla tase on madal, puuduvad Eestis ühtlustatud pikaajalised intressimäärad. Euro väga ulatusliku kasutamise tõttu Eesti finantsüsteemis on keeruline hinnata lähenemist enne euro kasutuselevõttu, kuid valitsussektori madalat võlakoormust arvestades ja finantsturu laiemale analüüsile tuginedes ei viita miski negatiivsele hinnangule.

Kõrge ja jätkusuutliku lähenemistaseme saavutamiseks on oluline, et Eesti rakendaks piisavalt ranget eelarvepoliitikat, mis aitaks vähendada nõudlusest tingitud

inflatsioonisurve ohtu. Lisaks tuleb hoolikalt jälgida praegust ulatuslikku laenude kasvu, mis soodustab kodumajapidamiste tarbimist, ja suurt jooksevkonto puudujääki, sest need võivad viidata majanduse ülekuumenemisele. Laenude kiire kasv võib ohustada ka finantsstabiilsust. Oluline poliitiline eesmärk peaks olema hoida tööturud piisavalt paindlikud ja parandada tööjõu oskusi. Eelkõige tuleb suurendada investeeringuid haridusse, et toetada Eesti tootmisstruktuuri üleminekut suurema lisandväärtusega toodete ja teenuste pakkumisele. Edusammud neis valdkondades suurendaksid tööviljakuse kasvu tasemete lähenemist ja Eesti majanduse kasvupotentsiaali. Palgatõus peaks kajastama tööviljakuse kasvu ja võtma arvesse töötuse määra ning arengut konkureerivates riikides. Asjakohase rahapoliitika elluviimisel on kõnealuste meetmete abil võimalik saavutada hinnastabiilsust toetav keskkond ning edendada konkurentsi ja tööhõive kasvu.

Eesti Vabariigi õigusaktid ning eelkõige Eesti Vabariigi rahaseadus ja seadus Eesti krooni tagamise kohta ei vasta kõigile nõuetele Eesti Panga õiguslikuks lõimumiseks eurosüsteemiga. Eesti on liikmesriik, mille suhtes on kehtestatud erand, ning peab seetõttu täitma kõiki asutamislepingu artiklis 109 sätestatud kohandamisnõudeid.

3.3 KÜPROS

Vaatlusperioodil oli Küprose 12 kuu keskmine ÜTHI-inflatsioonimäär 2,3%, mis on madalam kui asutamislepingus ettenähtud 2,8%line kontrollväärtus. Värskeimate andmete alusel eeldatakse, et 12 kuu keskmine ÜTHI-inflatsioonimäär jääb lähikuudel üldjoontes samale tasemele.

Vaadeldes arengut pikema aja jooksul, tuleb märkida, et Küprose ÜTHI-inflatsioon on olnud mõõdukas, tõustes vaid ajuti suhteliselt kõrgele tasemele. Aastatel 1997–2005 püsis inflatsioonimäär ligikaudu vahemikus 2–3%, kuid kiirenes 2000. ja 2003. aastal järsult, ulatudes vastavalt 4,9 ja 4,0%ni. Selle peamiseks põhjusteks olid energia- ja toiduainehindade jõuline kasv, energiaaktsiisi järkjärguline ühtlustamine ELi tasemega ning käibemaksumäära järkjärguline tõstmine 10%lt 15%ni 2002. ja 2003. aastal. Selline inflatsiooni areng peegeldab mitut olulist poliitilist valikut ning eelkõige seotud vahetuskursi režiimi pikaajalist traditsiooni, mis sai alguse 1960. aastal. 1992. aastal seoti Küprose nael eküüga ja hiljem euroga. 2. mail 2005 liitus Küpros vahetuskursimehhanismiga ERM2 ja Küprose naela tavapäraseks kõikumisvahemikuks kehtestati $\pm 15\%$. Suhteliselt mõõdukat inflatsiooni on soodustanud tooteturgude ja

kommunikatsioonivõrkude sektori liberaliseerimine. Samas ei ole eelarvepoliitika alates 1996. aastast hinnastabiilsust täiel määral toetanud. Aastatel 1998–2001 püsinud suhteliselt mõõdukat inflatsioonitaset analüüsidest tuleb silmas pidada kiiret majanduskasvu, mis enamasti ulatus ligikaudu 5%ni. SKP reaalkasv aeglustus 2002. ja 2003. aastal ligikaudu 2%ni, kuid kiirenes 2004. ja 2005. aastal taas peaaegu 4%ni. Töötuse määr on alates 2000. aastast olnud suhteliselt madal ja Küprose tööturg on üsna paindlik. Pärast väga kiiret palgakasvu 2002. ja 2003. aastal, eelkõige avalikus sektoris, alanes palgasurve järgneva kahe aasta jooksul märkimisväärselt, suurendades vähesel määral tööjõu erikulusid. Impordihinnad on ajuti olnud muutlikud ning on 2003. aastast alates kõrgemate naftahindade mõjul mõnevõrra tõusnud. Hiljutised suundumused näitavad, et ÜTHI-inflatsioon kiirenes 2006. aastal järk-järgult, ulatudes augustis 2,7%ni, kuid aeglustus oktoobris taas 1,7%ni. Inflatsiooni suurenemine oli peamiselt tingitud teenuste ja töödeldud toiduainete hindade kallinemisest. Samal ajal langesid septembris ja oktoobris märkimisväärselt energiahinnad, mis kuni augustini mõjutasid inflatsiooni kõige enam.

Peamiste rahvusvaheliste institutsioonide värskimate andmete kohaselt jääb inflatsioon 2007. aastal vahemikku 2,0–2,5% ja püsib 2008. aastal 2,2–2,4% tasemel. Inflatsiooni võivad aeglustada majandussektorite, näiteks telekommunikatsioon ja energia, liberaliseerimise jätkuv mõju ning avaliku sektori madal palgatase. Lisaks peaks palgakasvu jätkuvalt pärssima suurenev tööjõu sissevool. Samas võib teatud kaupade ja teenuste kavandatav, ühtlustamisest tingitud käibemaksu tõus hiljemalt 2008. aastal siiski inflatsiooni kiirendada. Inflatsiooni väljavaadet ohustavad riskid on üldiselt tasakaalustatud. Arvestades toodangu ja laenude jõulist kasvu, on inflatsiooni kiirendavad riskid valdavalt seotud naftahinnast tingitud hiljutise šoki teiseste mõjude, naftahinna edasiste muutuste ja palkade arenguga. Intressimäärade edasine lähenemine euroala intressimäärade tasemele võib samuti inflatsioonimäära suurendada. Neid muutusi peab tasakaalustama eelarvepoliitika, et vähendada alanenud reaalse intressimäärade ekspanstiivset mõju sisenõudlusele. Kasvuväljavaadet ohustavad eelkõige üleilmse nõudluse võimalik vähenemine ja selle mõju turismi ekspordile.

Küprose eelarve ei ole ülemäärases puudujäägis. Vaatlusaastal 2005 oli Küprose eelarve puudujääk 2,3% SKPst, mis on kontrollväärtusest madalam. 2006. aastaks prognoosib Euroopa Komisjon puudujäägi vähenemist 1,9%ni SKPst. Valitsussektori võlg vähenes 2005. aastal 69,2%ni SKPst ja alaneb prognoosi kohaselt 2006. aastal veelgi, ulatudes

64,8%ni, mis on kõrgem kui 60%line kontrollväärtus. Seega tuleb Küprose eelarvet täiendavalt tasakaalustada, et täita stabiilsuse ja majanduskasvu paktis sätestatud keskpikka eesmärki, milleks 2005. aasta detsembri lähenemisprogrammi kohaselt on 0,5%line tsükliliselt kohandatud (ilma ajutiste meetmeteta) eelarvepuudujääk SKPst. Muude eelarvepoliitikaga seotud tegurite osas ei ületanud eelarvepuudujäägi suhtarv 2004. ja 2005. aastal riiklike investeringute suhet SKPsse.

ELi majanduspoliitika komitee ja Euroopa Komisjoni värskemate prognooside kohaselt suurenevad vananemisega seotud valitsussektori kulud märkimisväärselt, tõustes ajavahemikul kuni 2050. aastani 11,8 protsendipunkti SKPst. Nende kuludega toimetulekut hõlbustaks piisava tegutsemisruumi loomine riigi rahanduses juba enne demograafilise olukorra tõenäolist halvenemist.

Küprose nael on osalenud vahetuskursimehhanismis ERM2 alates 2. maist 2005, s.t vähem kui kaks aastat enne EKP-poolset hindamist. Küprose vääringu keskkursiks määrati 0,585274 naela euro suhtes tavapärase kõikumisvahemikuga $\pm 15\%$. Sama kursi alusel oli nael ühepoolselt seotud euroga alates 1999. aasta algusest. Otsus vahetuskursimehhanismis ERM2 osalemiseks põhines kindlatel ülesannetel, mille Küprose valitsus on võtnud mitmetes poliitikavaldkondades. Ajavahemikul 2004. aasta novembrist 2006. aasta oktoobrini rakendas Küpros euro suhtes stabiilset vahetuskursipoliitikat. Enne ERM2ga liitumist püsis Küprose nael hilisema ERM2 keskkursi taseme lähedal euro suhtes. ERM2 raames kaubeldakse naelaga jätkuvalt keskkursi taseme lähedal ametliku kõikumisvahemiku plusspoolel ja naela vahetuskurs on väga vähe kõikunud. Lühiajaliste intresside erinevus kolme kuu EURIBORist vähenes vaatlusperioodi lõpus järk-järgult. Küprose naela reaalkurs – nii kahepoolne vahetuskurs euro suhtes kui ka efektiivne vahetuskurs – püsis alates 1996. aasta jaanuarist ja euro kasutuselevõtust 1999. aastal arvatatud keskmiste väärtuste taseme lähedal. Muu välisarengu osas märgitakse, et Küprose maksebilansi kombineeritud jooksev- ja kapitalikonto on olnud peaaegu pidevas, ajuti suures puudujäägis. Viimastel aastatel on puudujääk suurenenud, tõustes 2,0%lt SKPst 2003. aastal 5,1%ni SKPst 2005. aastal. Samas on seda suurel määral rahastanud otseinvesteeringute netosissevool ja kapitali sissevool muude investeeringutena, mille hulka kuuluvad peamiselt mitteresidentide hoiused residentsetes pankades ja vähemal määral laenud.

Vaatlusperioodil püsisid pikaajalised intressimäärad 4,1% tasemel, mis on oluliselt madalam kui intressimäära kriteeriumi 6,2%line kontrollväärtus. Viimastel aastatel on Küprose pikaajaliste intressimäärade ja euroala riigivõlakirjade intressimäärade erinevus üldiselt vähenenud.

Kõrge ja jätkusuutliku lähenemistaseme saavutamiseks on tähtis, et Küpros jätkaks järjepidevat ja usaldusväärset eelarve tasakaalustamise poliitikat, võttes struktuurseid meetmeid, ning parandaks oluliselt eelarve täitmist, vähendades märkimisväärselt oma suurt võlakoormust. Võlakoormuse alandamine aitab vähendada ka maksebilansisurve teket. Samuti on oluline rakendada mõõdukat palgapoliitikat, eelkõige avalikus sektoris, mis vastaks tööviljakuse kasvule ja võtaks arvesse tööturutingimusi ning arengut konkureerivates riikides. Jätkata tuleb struktuurireforme töö- ja tooteturgul. Näiteks tuleb üle vaadata palkade ja mõnede sotsiaaltoetuste (elamiskulude toetused) indekseerimissüsteem, et vältida inflatsiooniinertsiga seotud riski. Sellised struktuurireformid tugevdavad majanduse vastupanuvõimet šokkidele ning loovad asjakohase rahapoliitika elluviimisel parimad tingimused püsivaks majanduskasvuks ja tööhõive suurenemiseks.

Küprose Vabariigi õigusaktid ja eelkõige Küprose keskpanga seadus ei vasta kõigile nõuetele Küprose keskpanga sõltumatuses kohta. Küpros on liikmesriik, mille suhtes on kehtestatud erand, ning peab seetõttu täitma kõiki asutamislepingu artiklis 109 sätestatud kohandamisnõudeid.

3.4 LÄTI

Vaatlusperioodil oli Läti 12 kuu keskmine ÜTHI-inflatsioonimäär 6,7%, mis on oluliselt kõrgem kui asutamislepingus ettenähtud 2,8%line kontrollväärtus. Värskeimate andmete alusel eeldatakse siiski, et 12 kuu keskmine ÜTHI-inflatsioonimäär lähikuudel mõnevõrra langeb.

Kui vaadelda inflatsiooni arengut ajavahemikul 1996–2006, on tarbijahinnainflatsioon Lätis kuni 2002. aastani üldiselt langenud. 2003. aastal hakkas inflatsioon taas tõusma. Selle peamiseks põhjusteks olid impordihindade tõus, mis tulenes lati vahetuskursi nõrgenemisest euro suhtes, riiklikult reguleeritud hindade kohandamine ja ELiga ühinemisest tingitud ühekordsed tegurid. Inflatsioonitempo esialgne aeglustumine oli

seotud mitme olulise poliitilise valikuga, eelkõige otsusega võtta rahapoliitiliseks suunaks hinnastabiilsuse saavutamine, rakendades alates 1994. aastast rangelt fikseeritud vahetuskursi režiimi. Inflatsioon vähenes hoolimata kiirest SKP reaalkasvust, alandades koos tööjõu väljavooluga, mis algas pärast ELiga liitumist, järk-järgult töötuse määra. Tööjõu erikulude kasv aeglustus alates 1996. aastast järsult. Kuna töötaja kohta makstavad hüvitised suurenesid märkimisväärselt, hakkasid tööjõu erikulud 2003. aastal taas tõusma, ületades oluliselt tööviljakuse kasvu. See kajastas peamiselt teenindussektori arengut. Hiljutised suundumused näitavad, et keskmine aastane ÜTHI-inflatsioonimäär püsis 2006. aastal kõrgel tasemel, ulatudes oktoobris 5,6%ni.

Peamiste rahvusvaheliste institutsioonide prognooside kohaselt jääb inflatsioonimäär 2007. aastal vahemikku 4,4–6,3% ja püsib 2008. aastal 5,4–5,8% tasemel. Eelseisvatel aastatel võivad Läti inflatsioonitempot kiirendada mitmed tegurid. Esiteks võib inflatsiooni kiirendada kavandatud gaasitariifide kohandamine. Teiseks ei ole kütuse-, tubaka- ja alkoholiaktsiisi veel lõplikult ELi tasemega ühtlustatud. Lähiaastatel võib koguinflatsiooni märkimisväärselt suurendada eelkõige tubakatoodete aktsiisi ühtlustamine, mis tuleb lõpule viia 2010. aasta 1. jaanuariks. Kolmandaks võivad väga kiire toodangu kasv, mida soodustab laenude ulatuslik tõus, ja tööturul tekkivad tõrked tähendada ohtu, et tööjõu erikulud võivad suurened ja see võib kajastuda ka siseriiklikes hindades. Kuigi energiahindade, kaudsete maksude ja riiklikult reguleeritud hindade eeldatava kallinemise tulemusena on ühekordsed hinnašokid loomulikud, võivad sellised šokid koosmõjus väga kiire kasvu ja keerukamaks muutuvate tööturutingimustega tuua kaasa teiseid mõjusid ning olulise ja pikaajalise inflatsioonitõusu. Tõenäoliselt mõjutab lähiaastatel inflatsiooni ka ELi arenumatele riikidele järelejõudmise protsess, ehkki selle mõju täpset suurust on raske hinnata.

Läti eelarve ei ole ülemäärases puudujäägis. Vaatlusaastal 2005 oli Läti valitsussektori eelarve ülejääk 0,1% SKPst. Seega täideti eelarve puudujäägi kontrollväärtuse nõue ilma vaevata. 2006. aastaks prognoosib Euroopa Komisjon 1,0%list puudujääki SKPst. Valitsussektori võlg vähenes 2005. aastal 12,1%ni SKPst ja alaneb prognoosi kohaselt 2006. aastal veelgi, ulatudes 11,1%ni, mis on oluliselt madalam kui 60%line kontrollväärtus. Stabiilsuse ja majanduskasvu paktis sätestatud keskpikaks eesmärgiks on 2005. aasta novembri lähenemisprogrammi kohaselt ligikaudu 1%line tsükliliselt kohandatud (ilma ajutiste meetmeteta) eelarvepuudujääk SKPst. Muude eelarvepoliitikaga

seotud tegurite osas ei ületanud eelarve puudujäägi suhtarv 2004. ja 2005. aastal riiklike investeeringute suhet SKPsse.

ELi majanduspoliitika komitee ja Euroopa Komisjoni värskemate prognooside kohaselt peaksid vananemisega seotud kulud Lätis kuni 2050. aastani mõõdukalt vähenema. See peegeldab osaliselt varasemaid pensionireforme. Siiski tuleb pöörata tähelepanu sellele, et tegelik demograafiline, majanduslik ja rahanduslik areng võib olla prognoositust ebasoodsam.

Läti lattu on osalenud vahetuskursimehhanismis ERM2 alates 2. maist 2005, s.t vähem kui kaks aastat enne EKP-poolset hindamist. Läti vääringu keskkursiks määrati 0,702804 latti euro suhtes tavapärase kõikumisvahemikuga $\pm 15\%$. Sama kursi kinnitas Läti valitsus 2005. aasta alguses pärast seda, kui vahetuskurss seoti SDRi valuutakorvi asemel euroga. Läti teatas, et säilitab ühepoolset lati-euro keskkursi kõikumisvahemikuga $\pm 1\%$, koormamata EKPd lisakohustustega. Otsus vahetuskursimehhanismis ERM2 osalemiseks põhines kindlatel ülesannetel, mille Läti valitsus on võtnud mitmetes poliitikavaldkondades. Enne ERM2ga liitumist kajastas Läti lati valuutakursi areng euro suhtes eelkõige euro kursi kõikumisi SDRi valuutakorvi peamiste vääringute suhtes kuni 2004. aasta lõpuni. Pärast vahetuskursirežiimi muutust 2005. aasta jaanuaris püsis LVL/EUR vahetuskurss ühepoolse 1%lise kõikumisvahemiku plusspoole lähedal. Sama suundumus on jätkunud ka ERM2ga liitumise järel, s.t lati-euro vahetuskurss on jäänud ERM2 keskkursi lähedale. Vahetuskursi volatiilsus euro suhtes on oluliselt vähenenud ja on alates 2005. aasta algusest olnud väga madal. Lühiajaliste intresside erinevus kolme kuu EURIBORist vähenes 2005. aastal, kuid suurenes taas 2006. aastal, püsidis augustist kuni oktoobrini 1,6 protsendipunkti tasemel. See kajastas Läti keskpanga (*Latvijas Banka*) püüdlusi ohjeldada inflatsiooni. Läti lati reaalkurss – nii kahepoolne vahetuskurss euro suhtes kui ka efektiivne vahetuskurss – oli alates 1996. aasta jaanuarist ja euro kasutuselevõtust 1999. aastal arvatatud keskmiste väärtuste taseme lähedal. Muu välisarengu osas märgitakse, et Läti maksebilansi jooksev- ja kapitalikonto on olnud pidevalt suures puudujäägis. 2005. aastal ulatus puudujääk 11,4%ni SKPst, mis oli hinnatavate liikmesriikide seas suurim. Viimase kümne aasta jooksul on otseinvesteeringute netosissevool katnud veidi üle poole maksebilansi jooksev- ja kapitalikonto puudujäägist. Muude investeeringute – eelkõige pangalaenude – suure sissevoolu tagajärjel on Läti välisvõlg kasvanud.

Vaatlusperioodil püsisid pikaajalised intressimäärad 3,9% tasemel, mis on oluliselt madalam kui intressimäära kriteeriumi 6,2%line kontrollväärtus. Läti pikaajaliste intressimäärade ja euroala riigivõlakirjade intressimäärade erinevus on väike.

Kõrge ja jätkusuutliku lähenemistaseme saavutamiseks on oluline, et Läti rakendaks piisavalt ranget eelarvepoliitikat, mis toetab eelarve konsolideerimist ja aitab vähendada nõudlusest tingitud inflatsioonisurve ohtu. Lisaks tuleb hoolikalt jälgida praegust ulatuslikku laenu kasvu ja suurt jooksevkonto puudujääki, sest need võivad viidata majanduse ülekuumenemisele. Laenu kiire kasv võib ohustada ka finantsstabiilsust. Peale selle on oluline jätkata konkurentsi soodustamist tooteturudel ja reguleeritud sektorite liberaliseerimist, rakendada asjakohast palgapoliitikat vastavalt tööviljakuse kasvule, tööturutingimustele ja arengule konkureerivates riikides, ning parandada tööturgude toimimist. Asjakohase rahapoliitika elluviimisel on kõnealuste meetmete abil võimalik saavutada hinnastabiilsust toetav keskkond ning edendada konkurentsi ja tööhõive kasvu.

Läti Vabariigi õigusaktid ja eelkõige Läti keskpanga seadus ei vasta kõigile nõuetele Läti keskpanga sõltumatus ja õigusliku lõimumise kohta eurosüsteemiga. Läti on liikmesriik, mille suhtes on kehtestatud erand, ning peab seetõttu täitma kõiki asutamislepingu artiklis 109 sätestatud kohandamisnõudeid.

3.5 UNGARI

Vaatlusperioodil oli Ungari 12 kuu keskmine ÜTHI-inflatsioonimäär 3,5%, mis on oluliselt kõrgem kui asutamislepingus ettenähtud 2,8%line kontrollväärtus. Värskeimate andmete alusel eeldatakse, et 12 kuu keskmine ÜTHI-inflatsioonimäär tõuseb lähikuudel.

Kui vaadelda arengut pikema aja jooksul, siis on tarbijahinnainflatsioon üldiselt langenud. Inflatsioonitempo aeglustumine alates 1996. aastast on seotud mitme olulise poliitilise valikuga, eelkõige otsusega võtta rahapoliitiliseks suunaks hinnastabiilsuse saavutamine, mis on keskpanga seaduse järgi esmatähtis eesmärk. 2001. aastal muudeti rahapoliitilist raamistikku: laiendati vahetuskursi kõikumisvahemikku $\pm 2,5\%$ lt $\pm 15\%$ le, liberaliseeriti täielikult kapitalikonto ja loobuti libisevast vahetuskursist. Lisaks hakati rakendama inflatsiooni otsejuhtimise strateegiat. Kuni 2000. aastani on inflatsioonitempo aeglustumist toetanud eelarve konsolideerimine, kuid alates 2001. aastast muutus eelarvepoliitika

ekspansiivseks. Inflatsiooni aeglustumist soodustas ka palgapoliitika. Inflatsioonimäär alanes kuni 2005. aastani kiirest majanduskasvust hoolimata. Hiljutised suundumused näitavad, et keskmine aastane ÜTHI-inflatsioonimäär langes 2006. aasta jaanuaris 2,5% tasemele, kuid on pärast seda tõusnud, ulatudes oktoobris 6,3%ni. Kõige enam mõjutasid inflatsiooni 2006. aastal teenuste- ja toiduainehinnad ning mõnevõrra vähem energiahinnad. 2006. aasta jaanuaris alanes inflatsioon käibemaksu vähendamise mõjul ajutiselt, kuid hakkas aasta teisel poolel kaudsete ja otseste maksude ning riiklikult reguleeritud hindade suurendamise tõttu taas tõusma. Inflatsiooni arengu analüüsimisel tuleb silmas pidada, et majandustingimused küll järk-järgult stabiliseeruvad, kuid on siiski dünaamilised.

Peamiste rahvusvaheliste institutsioonide värskimate prognooside kohaselt jääb inflatsioonimäär 2007. aastal vahemikku 2,9–6,8% ja ulatub 2008. aastal 3,9–4,4%ni. Kaudsete maksude ja riiklikult reguleeritud hindade juba läbiviidud ja kavandatud edasise tõstmise ning 2006. aasta alguse forinti-euro vahetuskursi nõrgenemise järelmõju tulemusel peaks inflatsioon 2007. aastal oluliselt kiirenema. Tõenäoliselt mõjutab inflatsiooni või nominaalset vahetuskurssi ka ELi arenenumatele riikidele järelejõudmise protsess, ehkki selle mõju täpset suurust on raske hinnata.

Ungari eelarve on ülemäärases puudujäägis. Vaatlusaastal 2005 oli Ungari eelarve puudujääk 7,8% SKPst, mis on kontrollväärtusest oluliselt kõrgem. 2006. aastaks prognoosib Euroopa Komisjon eelarvepuudujäägi kasvu 10,1%ni. Valitsussektori võlg oli 2005. aastal 61,7% SKPst ja tõuseb 2006. aastal prognoosi kohaselt 67,6%ni, mis on jätkuvalt kõrgem kui 60%line kontrollväärtus. Selleks, et vähendada eelarve puudujääki 3%lisest kontrollväärtusest allapoole ning täita stabiilsuse ja majanduskasvu paktis sätestatud keskpikka eesmärgi, milleks 2006. aasta septembri lähenemisprogrammi kohaselt on ligikaudu 1%line tsükliliselt kohandatud (ilma ajutiste meetmeteta) eelarvepuudujääk SKPst, tuleb Ungari eelarvet täiendavalt tasakaalustada. Muude eelarvepoliitikaga seotud tegurite osas märgitakse, et 2004. ja 2005. aastal ületas eelarvepuudujäägi suhtarv riiklike investeeringute suhet SKPsse.

ELi majanduspoliitika komitee ja Euroopa Komisjoni värskimate prognooside kohaselt suurenevad vananemisega seotud valitsussektori kulud Ungaris märkimisväärselt, tõustes ajavahemikul kuni 2050. aastani 7,0 protsendipunkti SKPst. Kulud suurenevad varasematest pensionireformidest hoolimata. Nende kuludega toimetulekut hõlbustaks

piisava tegutsemisruumi loomine riigi rahanduses juba enne demograafilise olukorra tõenäolist halvenemist.

Ajavahemikul 2004. aasta novembrist 2006. aasta oktoobrini ei osalenud Ungari forint vahetuskursimehhanismis ERM2, sellega kaubeldi $\pm 15\%$ lise kõikumisvahemiku piires ühepoolsetelt kehtestatud keskkursi lähedal. Vaatlusperioodi alguses oli forint suhteliselt stabiilne, kuid sattus seejärel korduvalt nõrgenemissurve alla. Alates 2006. aasta algusest oli Ungari vääringu vahetuskurss euro suhtes peaaegu püsivalt nõrgemal tasemel kui 2004. aasta novembris ja peaaegu kogu vaatlusperioodi jooksul suhteliselt kõikum. Pärast 2006. aasta esimest kvartalit suurenes forinti vahetuskursi volatiilsus veelgi, kuid vähenes seejärel augustist kuni oktoobrini mõnevõrra. Lühiajaliste intresside erinevus kolme kuu EURIBORist oli peaaegu kogu vaatlusperioodi jooksul küll vähenev, kuid sellegipoolest suur. 2006. aasta teisel poolel augustist kuni oktoobrini oli intresside erinevus 4,4 protsendipunkti. Ungari forinti reaalkurss – nii kahepoolne vahetuskurss euro suhtes kui ka efektiivne vahetuskurss – oli alates 1996. aasta jaanuarist ja euro kasutuselevõtust 1999. aastal arvatatud keskmiste väärtustega võrreldes 2006. aasta oktoobris mõnevõrra kõrgemal tasemel. Ungari maksebilansi kombineeritud jooksev- ja kapitalikonto on olnud pidevalt suures puudujäägis, mis ulatus 2004. aastal 8,1%ni SKPst ja alanes seejärel 2005. aastal 5,9% tasemele. Jooksevkonto puudujäägi suurenemine alates 2001. aastast on osaliselt seotud eelarvepoliitika leevendamise ja sellest tuleneva väga suure eelarvepuudujäägiga. Ungari kombineeritud jooksev- ja kapitalikonto puudujääki on aidanud märkimisväärselt katta (välja arvatud 2003. aastal) otseinvesteeringute sissevool.

Vaatlusperioodil püsisid pikaajalised intressimäärad 7,1% tasemel, mis on kõrgem kui intressimäära kriteeriumi 6,2%line kontrollväärtus. Ungari pikaajalised intressimäärad ja nende erinevus euroala riigivõlakirjade intressimääradest on üldiselt suurenenud. See kajastab eelarvepoliitika ja inflatsiooniga seotud pidevat riskitaju.

Kõrge ja jätkusuutliku lähenemistaseme saavutamiseks on väga tähtis, et Ungari võtaks karme ja usaldusväärseid eelarve konsolideerimise meetmeid, vähendaks märkimisväärselt kulusid ja parandaks oluliselt eelarve täitmist. See aitaks vähendada ka nõudlusest tingitud inflatsioonisurve ohtu. Samuti on oluline lõpetada kommunikatsioonivõrkude sektori liberaliseerimine ja võtta meetmeid suhteliselt madala tööhõivemäära tõstmiseks, alandades näiteks tööjõu kõrget maksukoormust, suurendades tööjõu liikuvust ja muutes haridussüsteemi, et see vastaks rohkem turu nõuetele. Need abinõud suurendaksid

võimalikku majanduskasvu ja aitaksid ohjeldada palgasurveid. Palgatõus peaks kajastama töövõime kasvu, võttes arvesse töötuse määra ning arengut konkureerivates riikides. Asjakohase rahapoliitika elluviimisel on kõnealuste meetmete abil võimalik saavutada hinnastabiilsust toetav keskkond ning edendada konkurentsi ja tööhõive kasvu.

Ungari Vabariigi õigusaktid ja eelkõige Ungari keskpanga 2001. aasta seadus LVIII ei vasta kõigile nõuetele Ungari keskpanga sõltumatuse ja õigusliku lõimumise kohta eurosüsteemiga. Ungari on liikmesriik, mille suhtes on kehtestatud erand, ning peab seetõttu täitma kõiki asutamislepingu artiklis 109 sätestatud kohandamisnõudeid.

3.6 MALTA

Vaatlusperioodil oli Malta 12 kuu keskmine ÜTHI-inflatsioonimäär 3,1%, mis on kõrgem kui asutamislepingus ettenähtud 2,8%line kontrollväärtus. Värskeimate andmete alusel eeldatakse, et 12 kuu keskmine ÜTHI-inflatsioonimäär aeglustub lähikuudel mõnevõrra.

Kui vaadelda arengut pikema aja jooksul, siis tuleb märkida, et aastatel 1999–2005 oli ÜTHI-inflatsioonimäär suhteliselt püsiv, kõikides vahemikus 2–3%. Selline inflatsiooni pikaajaline stabiilsus on seotud mitme olulise poliitilise valikuga, eelkõige otsusega säilitada alates Malta iseseisvumisest 1964. aastal enamiku aja jooksul Malta liiri seotus valuutakorviga. Alates 2005. aasta maist on Malta liir osalenud vahetuskursimehhanismis ERM2. Hiljutised suundumused näitavad, et 2006. aasta esimesel poolel ÜTHI-inflatsioonimäär tõusis, kuid hakkas teisel poolel taas alanema. 2006. aasta aprillis kasvas inflatsioonimäär 3,5%ni ning püsis selle taseme lähedal augustini, mil langes 3,0%ni. Oktoobris alanes inflatsioonimäär veelgi 1,7% tasemele. Inflatsioonimäära kõikumise põhjustas peamiselt energiahindade areng. Pärast 1990ndate aastate kiiret majanduskasvu on toodangu keskmine kasv alates 2001. aastast aeglustunud ning kolmel aastal on täheldatud toodangu vähenemist. Sellise majandussurutise põhjustasid nii nõrk välispositsioon, mis on osaliselt seotud kasvava konkurentsiga Malta eksporditurgudel, kui ka sisetegurid, näiteks restruktureerimise ajutine mõju töötleva tööstuse sektoris.

Peamiste rahvusvaheliste institutsioonide värskeimate prognooside kohaselt peaks inflatsioonimäär püsima 2007. aastal vahemikus 2,6–2,8% ning 2008. aastal 2,4–2,6% tasemel. Inflatsiooni kiirendavad riskid on valdavalt seotud naftahinnast tingitud hiljutise šoki võimaliku kaudse ja teisese mõjuga. Lisaks tuleb riigisisese hinnasurve ohtu silmas pidades hoolikalt jälgida eelkõige ehitussektoris jätkuvat kiiret laenukasvu, ehkki see pole

sama ulatuslik kui mõnes vähem arenenud finantsturuga riigis. Inflatsiooni arengut ohustavad riskid on seotud tooteturgede liberaliseerimise mõjuga ning jätkuvate püüdlustega avaliku sektori regulatiivsete ja haldusmenetluste tõhustamiseks. Tõenäoliselt mõjutab inflatsiooni ka ELi arenenumatele riikidele järelejõudmise protsess, ehkki selle mõju täpset suurust on raske hinnata.

Malta eelarve on ülemäärases puudujäägis. Vaatlusaastal 2005 oli Malta eelarve puudujääk 3,2% SKPst, mis on kontrollväärtusest kõrgem. 2006. aastaks prognoosib Euroopa Komisjon puudujäägi vähenemist 2,9%ni SKPst. Valitsussektori võlg vähenes 2005. aastal 74,2%ni SKPst ja ulatub 2006. aastal prognoosi kohaselt 69,6%ni, mis on kõrgem kui 60%line kontrollväärtus. Seega tuleb Malta eelarvet täiendavalt tasakaalustada, et täita stabiilsuse ja majanduskasvu paktis sätestatud keskpikka eesmärki, milleks 2005. aasta detsembri lähenemisprogrammi kohaselt on tasakaalustatud eelarve tsükliliselt kohandatud tingimustel (ilma ajutiste meetmeteta). Muude eelarvepoliitikaga seotud tegurite osas märgitakse, et 2004. aastal ületas eelarvepuudujäägi suhtarv riiklike investeeringute suhet SKPsse, kuid 2005. aastal mitte.

ELi majanduspoliitika komitee ja Euroopa Komisjoni värskemate prognooside kohaselt peaksid vananemisega seotud kulud Maltal kasvama ajavahemikul kuni aastani 2020 2,2 protsendipunkti võrra SKPst. Aastaks 2050 peaks kasv kahanema 0,3 protsendipunktini SKPst. See areng peegeldab osaliselt Malta riikliku pensionisüsteemi eripära. Siiski tuleb pöörata tähelepanu sellele, et tegelik demograafiline, majanduslik ja rahanduslik areng võib olla prognoositust ebasoodsam.

Malta liir on osalenud vahetuskursimehhanismis ERM2 alates 2. maist 2005, s.t vähem kui kaks aastat enne EKP-poolset hindamist. Malta vääringu keskkursiks määrati liitumise hetkel kehtinud turukurss 0,429300 liiri euro suhtes tavapärase kõikumisvahemikuga $\pm 15\%$. Malta liir seoti euroga vahetuskursimehhanismiga ühinemisel. Enne seda oli kehtinud eurost, naelsterlingist ja USA dollarist koosnenud valuutakorvi süsteem. Lisaks teatas Malta, et säilitab liiri-euro vahetuskursi keskkursi tasemel. See on ühepoolne kohustus, mis ei koorma EKPd lisakohustustega. Otsus vahetuskursimehhanismis ERM2 osalemiseks põhines kindlatel ülesannetel, mille Malta valitsus on võtnud mitmetes poliitikavaldkondades. ERM2ga ühinemisele eelneval vaatlusperioodil püsis liir euro suhtes üldjoontes stabiilsena. Pärast vahetuskursimehhanismiga ühinemist ei ole liir euro suhtes sätestatud keskkursist kõrvale kaldunud. Lühiajaliste intressimäärade erinevus

kolme kuu EURIBORist vähenes 2006. aastal, püsis oktoobris lõppenud kolmekuulisel perioodil 0,3 protsendipunkti tasemel. Malta liiri reaalkurss – nii kahepoolne vahetuskurss euro suhtes kui ka efektiivne vahetuskurss – püsis alates 1996. aasta jaanuarist ja euro kasutuselevõttust 1999. aastal arvatud keskmiste väärtuste taseme lähedal. Muu välisarengu osas märgitakse, et alates 1996. aastast on Malta maksebilansi kombineeritud jooksev- ja kapitalikonto olnud pidevas, ajuti isegi suures puudujäägis, mis ulatus 2005. aastal 7,1%ni. Finantskonto puhul on alates 2003. aastast täheldatud portfelliinvesteeringute suurt netoväljavoolu. Samal ajal on kapitali sissevool suundunud peamiselt muudesse investeeringutesse.

Vaatlusperioodil püsisid pikaajalised intressimäärad 4,3% tasemel, mis on madalam kui intressimäära kriteeriumi 6,2%line kontrollväärtus. Viimastel aastatel on Malta pikaajaliste intressimäärade ja euroala riigivõlakirjade intressimäärade erinevus üldiselt vähenenud.

Kõrge ja jätkusuutliku lähenemistaseme saavutamiseks on tähtis, et Malta jätkaks järjepideva ja usaldusväärse eelarve tasakaalustamise poliitikat ning parandaks oluliselt eelarve täitmist, vähendades märkimisväärselt võlakoormust. Palgatõus peaks kajastama tööviljakuse kasvu ning võtma arvesse tööturutingimusi ja arengut konkureerivates riikides. Samuti tuleb püüda ületada majanduskasvu ja töökohtade loomist takistavaid struktuurilisi piiranguid. Selleks on oluline tugevdada konkurentsi tooteturgul ning parandada tööturu toimimist. Need meetmed aitavad ühtlasi suurendada turgude paindlikkust ning toime tulla riiki või konkreetseid tööstusharusid tabavate šokkidega. Asjakohase rahapoliitika elluviimisel on kõnealuste meetmete abil võimalik saavutada hinnastabiilsust toetav keskkond ning edendada konkurentsi ja tööhõive kasvu.

Malta Vabariigi õigusaktid ja eelkõige Malta keskpanga seadus ei vasta kõigile nõuetele Malta keskpanga sõltumatuse ja õigusliku lõimumise kohta eurosüsteemiga. Malta on liikmesriik, mille suhtes on kehtestatud erand, ning peab seetõttu täitma kõiki asutamislepingu artiklis 109 sätestatud kohandamisnõudeid.

3.7 POOLA

Vaatlusperioodil oli Poola 12 kuu keskmine ÜTHI-inflatsioonimäär 1,2%, mis on oluliselt madalam kui asutamislepingus ettenähtud 2,8%line kontrollväärtus. Värskeimate andmete

alusel eeldatakse siiski, et 12 kuu keskmine ÜTHI-inflatsioonimäär lähikuudel järk-järgult tõuseb.

Kui vaadelda arengut pikema aja jooksul, siis on tarbijahinnainflatsioon Poolas alates 1997. aastast üldiselt, kuigi mitte pidevalt, langenud ning ÜTHI-inflatsioonimäär on ajuti alanenud väga madalale tasemele. Inflatsioonitempo aeglustumist toetas uus, hinnastabiilsuse saavutamisele suunatud rahapoliitiline eesmärk, mis püstitati inflatsiooni otsejuhtimise raamistiku sisseseadmise tulemusel. Inflatsioon vähenes vaatamata suhteliselt kiirele SKP reaalkasvule 1990. aastate lõpus. Majanduskasv aeglustus 2000. aasta lõpus märkimisväärselt, kuid hakkas 2002. aasta lõpus järk-järgult elavnema. Selle tulemusel oli kasvumäär 2004. aastal väga suur ja inflatsioon kõrgem. Tööjõu erikulude kasv on viimastel aastatel püsinud negatiivne. Tööviljakuse kasv alanes tööhõive kiire suurenemise ja aeglustunud majanduskasvu tulemusel 2005. aastal oluliselt. Hiljutised suundumused näitavad, et 2006. aasta alguses hakkas ÜTHI-inflatsioonimäär tõusma, kuid langes oktoobris taas 1,1%ni.

Peamiste rahvusvaheliste institutsioonide värskemate prognooside kohaselt jääb inflatsioon 2007. aastal vahemikku 1,7–2,5% ning püsib 2008. aastal 2,3–2,8% tasemel. Prognoosides eeldatakse, et majanduskasv jätkub, tööjõupuudus suureneb ning inflatsiooni mõjutab hilinenult ka energiahindade kallinemine. Inflatsiooni prognoositust kiirema tõusu oht on peamiselt seotud tööjõu erikulude eeldatust ulatuslikumate muutustega ning Poola zloti võimaliku odavnemisega. Tõenäoliselt mõjutab lähiaastatel inflatsiooni ja nominaalset vahetuskurssi ka ELi arenenumatele riikidele järelejäädumise protsess, ehkki selle mõju täpset suurust on raske hinnata.

Poola eelarve on ülemäärases puudujäägis. Vaatlusaastal 2005 oli Poola eelarve puudujääk 2,5% SKPst, mis on kontrollväärtusest madalam. 2006. aastaks prognoosib Euroopa Komisjon eelarvepuudujäägi vähenemist 2,2%ni. Valitsussektori võlg oli 2005. aastal 42,0% SKPst ja tõuseb 2006. aastal prognoosi kohaselt 42,4%ni, mis on madalam kui 60%line kontrollväärtus. Selleks, et vähendada eelarve puudujääki 3%lisest kontrollväärtusest allapoole (välja arvatud kohustusliku pensionisüsteemi mõju) ning täita stabiilsuse ja majanduskasvu paktis sätestatud keskpikka eesmärki, milleks 2006. aasta jaanuari lähenemisprogrammi kohaselt on ligikaudu 1%line tsükliliselt kohandatud (ilma ajutiste meetmeteta) eelarvepuudujääk SKPst, tuleb Poola eelarvet täiendavalt tasakaalustada. Muude eelarvepoliitikaga seotud tegurite osas märgitakse, et 2004. aastal

ületas eelarvepuudujäägi suhtarv riiklike investeringute suhet SKPsse, kuid 2005. aastal mitte. Kuni uute ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlemise teatiste avaldamiseni 2007. aasta aprillis hõlmavad Poola eelarvepuudujäägi ja riigivõla andmed valitsussektori kohustuslikku pensionisüsteemi. Ilma pensionisüsteemita oluks eelarve puudujääk 2004. aastal kõrgem 1,8 protsendipunkti võrra, 2005. aastal 1,9 ja 2006. aastal 2,0 protsendipunkti võrra, valitsussektori võlakooormus aga 2004. aastal 0,4, 2005. aastal 5,3 ja 2006. aastal 6,9 protsendipunkti võrra.

ELi majanduspoliitika komitee ja Euroopa Komisjoni värskeimate prognooside kohaselt peaksid vananemisega seotud kulud Poolas vähenema ajavahemikul kuni 2050. aastani kokku 6,7 protsendipunkti võrra SKPst. See peegeldab osaliselt varasemaid pensionireforme. Siiski tuleb pöörata tähelepanu sellele, et tegelik demograafiline, majanduslik ja rahanduslik areng võib olla prognoositust ebasoodsam.

Ajavahemikul 2004. aasta novembrist 2006. aasta oktoobrini ei osalenud Poola zlott vahetuskursimehhanismis ERM2 ning sellega kaubeldi paindlike vahetuskursside alusel. Sel ajavahemikul oli zloti vahetuskurss euro suhtes peaaegu püsivalt palju kõrgemal tasemel kui 2004. aasta novembris ning kõikus üldiselt palju. Samal ajal oli lühiajaliste intressimäärade erinevus kolme kuu EURIBORist suhteliselt suur, püsidis vaatamata vaatlusperioodil aset leidnud järkjärgulisele vähenemisele 2006. aasta augustist oktoobrini 0,8 protsendipunkti tasemel. Poola zloti reaalkurss – nii kahepoolne vahetuskurss euro suhtes kui ka efektiivne vahetuskurss – püsis 2006. aasta oktoobris alates euro kasutuselevõttust 1999. aastal arvatud keskmise väärtuse tasemel. Efektiivne vahetuskurss oli siiski veidi kõrgem kui alates 1996. aasta jaanuarist arvatud keskmine vahetuskurss. Muu välisarengu osas märgitakse, et Poola maksebilansi kombineeritud jooksev- ja kapitalikonto on viimase kümne aasta jooksul olnud pidevas, ajuti suures puudujäägis. Alates 2000. aastast on puudujääk järsult vähenenud, moodustades 2005. aastal 1,4% SKPst. Jooksev- ja kapitalikonto puudujääki on viimase kümne aasta jooksul aidanud märkimisväärselt katta otseinvesteeringute sissevool.

Vaatlusperioodil püsisid pikaajalised intressimäärad 5,2% tasemel, mis on madalam kui intressimäära kriteeriumi 6,2%line kontrollväärtus. Viimastel aastatel on Poola pikaajaliste intressimäärade ja euroala riigivõlakirjade intressimäärade erinevus üldiselt vähenenud.

Kõrge ja jätkusuutliku lähenemistaseme saavutamiseks on tähtis, et Poola rakendaks järjepidevat ja usaldusväärset eelarve tasakaalustamise poliitikat. See aitaks ühtlasi vähendada vahetuskursi suuri kõikumisi. Samuti on tähtis jätkata majanduse restruktureerimist, kiirendada erastamisprotsessi (eelkõige söe- ja energiasektoris) ning soodustada ka edaspidi konkurentsi tooteturgul. Lisaks on majanduskasvu ja hinnastabiilsuse tagamiseks väga oluline võtta meetmeid, mis aitavad tõhustada tööturgude toimimist ja tõsta tööjõus osalemise madalat määra. Eelkõige tuleks ellu viia tööturureforme, mille eesmärk on suurendada palkade erinevusi, vähendada maksukiile ja oskustööjõu puudumisega seotud probleeme ning tegeleda tõhusamalt sotsiaaltoetustega. Palgatõus peaks kajastama tööviljakuse kasvu ja tööturutingimusi ning arengut konkureerivates riikides. Asjakohase rahapoliitika elluviimisel on kõnealuste meetmete abil võimalik saavutada hinnastabiilsust toetav keskkond ning edendada konkurentsi ja tööhõive kasvu.

Poola Vabariigi õigusaktid ja eelkõige Poola keskpanga seadus ei vasta kõigile nõuetele Poola keskpanga sõltumatuse ja õigusliku lõimumise kohta eurosüsteemiga. Poola on liikmesriik, mille suhtes on kehtestatud erand, ning peab seetõttu täitma kõiki asutamislepingu artiklis 109 sätestatud kohandamisnõudeid.

3.8 SLOVAKKIA

Vaatlusperioodil oli Slovakkia 12 kuu keskmine ÜTHI-inflatsioonimäär 4,3%, mis on oluliselt kõrgem kui asutamislepingus ettenähtud 2,8%line kontrollväärtus. Värskeimate andmete alusel eeldatakse, et 12 kuu keskmine ÜTHI-inflatsioonimäär aeglustub lähikuudel mõnevõrra.

Alates 1996. aastast on tarbijahinnainflatsioon Slovakkias püsinud keskmiselt 7% tasemel ning sellel puudub selge liikumissuund. Alates 1998. aastast, mil loobuti vahetuskursi seotusest valuutakorviga, on inflatsiooni areng toimunud inflatsiooni otsejuhtimisele suunatud rahapoliitika kontekstis, mis võtab ühtlasi arvesse vahetuskursi arengut, eelkõige euro suhtes. Inflatsiooni arengut on oluliselt mõjutanud riiklikult reguleeritud hindade ülespoole kohandamine kulude katmise tasemeni ning kaudsete maksude muutused. Peaaegu kogu vaatlusperioodi jooksul toimus inflatsiooni areng SKP jõulise reaalkasvu kontekstis. Tööturgu on hakanud mõjutama dünaamiline nõudlus ja varasemad struktuurireformid. Alates 2004. aastast on tööhõive tempokalt kasvanud ja tööpuudus

järk-järgult vähenenud. Töötaja kohta makstavate hüvitiste kasv on vaatlusperioodil märgatavalt kõikunud, kuid püsinud siiski tööviljakuse kasvust kiirem, mille tulemusel tööjõu erikulude keskmine kasvumäär on suhteliselt kõrge. 2004. ja 2005. aastal tööjõu erikulude tõus siiski aeglustus. Hiljutised suundumused näitavad, et 2005. aasta oktoobris hakkas aastane ÜTHI-inflatsioonimäär tõusma, kasvas 2006. aasta kesksuureks järkjärgult 5,0%ni ning langes siis oktoobris 3,1%ni.

Peamiste rahvusvaheliste institutsioonide värskemate prognooside kohaselt jääb inflatsioonimäär 2007. aastal vahemikku 2,2–3,6% ning püsib 2008. aastal 2,4–2,5% tasemel. Nende prognooside kasvuriskid on valdavalt seotud naftahinna edasise arenguga ja selle võimaliku mõjuga siseriiklikele hindadele. Kuigi energiahinna kasvuga võib kaasnedagi ühekordne hinnašokk, tooks see nõudluse väga kiire suurenemise ja täiel võimsusel toimiva majanduse tingimustes kaasa kaudseid ja teiseid mõjusid ning ühtlasi ulatuslikuma ja pikaajalise inflatsioonitõusu. Seetõttu tuleb palkade edasisele arengule pöörata erilist tähelepanu. Tõenäoliselt mõjutab lähiaastatel inflatsiooni ja nominaalset vahetuskurssi ka ELi arenenumatele riikidele järelejätmise protsess, ehkki selle mõju täpset suurust on raske hinnata.

Slovakkia eelarve on ülemäärases puudujäägis. Vaatlusaastal 2005 oli Slovakkia eelarve puudujääk 3,1% SKPst, mis on kontrollväärtusest veidi kõrgem. 2006. aastaks prognoosib Euroopa Komisjon ülejäägi kasvu 3,4%ni SKPst. Valitsussektori võlg vähenes 2005. aastal 34,5%ni SKPst ja peaks 2006. aastal langema 33,0%ni, mis on oluliselt madalam kui 60%line kontrollväärtus. Selleks, et täita stabiilsuse ja majanduskasvu paktsis sätestatud keskpikka eesmärki, milleks 2005. aasta detsembri lähenemisprogrammi kohaselt on ligikaudu 0,9%line tsükliliselt kohandatud (ilma ajutiste meetmeteta) eelarvepuudujääk SKPst, tuleb Slovakkia eelarvet täiendavalt tasakaalustada. Muude eelarvepoliitikaga seotud tegurite osas märgitakse, et 2004. ja 2005. aastal ületas eelarvepuudujäägi suhtarv riiklike investeeringute suhet SKPsse.

ELi majanduspoliitika komitee ja Euroopa Komisjoni värskemate prognooside kohaselt suurenevad vananemisega seotud kulud vaid vähesel määral, tõustes ajavahemikul kuni 2050. aastani 2,9 protsendipunkti SKPst. See peegeldab osaliselt varasemaid pensionireforme. Siiski tuleb pöörata tähelepanu sellele, et tegelik demograafiline, majanduslik ja rahanduslik areng võib olla prognoositust ebasoodsam.

Slovakkia kroon on osalenud vahetuskursimehhanismis ERM2 alates 28. novembrist 2005, s.t vähem kui kaks aastat enne EKP-poolset hindamist. Slovakkia vääringu keskkursiks vahetuskursimehhanismis ERM2 määrati liitumise hetkel kehtinud turukurss 38,4550 krooni euro suhtes tavapärase kõikumisvahemikuga $\pm 15\%$. Otsus vahetuskursimehhanismis ERM2 osalemiseks põhines kindlatel ülesannetel, mille Slovakkia valitsus on võtnud mitmetes poliitikavaldkondades. Enne ERM2ga ühinemist toimus Slovakkia vääringu vahetuskursi areng algselt keskkonnas, mida iseloomustab krooni kallinemine. 2005. aasta esimeses kvartalis nõrgenes kroon mõnevõrra ning seejärel hakkas vahetuskurss selge liikumissuunata kõikuma. ERM2ga ühinemisel kallines kroon euro suhtes algselt 1,8% ning hiljem kaubeldi sellega enamasti keskkursi tasemest oluliselt kallimalt, seega kõikumisvahemiku plusspoolel. 2006. aasta teises kvartalis valitses krooni ajutiselt üsna tugev langusohv peamiselt seetõttu, et turg oli mures eelarvepoliitika tulevase positsiooni pärast uue valitsuse kontekstis ning suurenes üleilmne riskikartlikkus uute arenevate turgude suhtes. Slovakkia keskpang sekkus Slovakkia krooni toetamiseks ja vahetuskursi kõikumiste ohjeldamiseks otsustavalt valuutaturul ning tõstis pärast inflatsiooniprognooosi ülespoole korrigeerimist hiljem ka oma rahapoliitilisi intressimäärasid. Selle tulemusel kroon kallines ning 31. oktoobril kaubeldi sellega keskkursi tasemest märkimisväärselt kallimalt. Vaatlusperioodil kõikus krooni vahetuskurss euro suhtes pidevalt ja suhteliselt märkimisväärselt. Lühiajaliste intresside erinevus kolme kuu EURIBORist vähenes 2005. aasta aprillis tagasihoidlikule tasemele ning kasvas 2006. aasta oktoobris lõppenud kolmekuulisel perioodil 1,6 protsendipunktini. Slovakkia krooni reaalkurss – nii kahepoolne vahetuskurss euro suhtes kui ka efektiivne vahetuskurss – püsis alates 1996. aasta jaanuarist ja euro kasutuselevõtust 1999. aastal arvutatud keskmistest väärtustest tunduvalt kõrgemal. Muu välisarengu osas märgitakse, et Slovakkia maksebilansi kombineeritud jooksev- ja kapitalikonto on olnud pidevas, valdavalt suures puudujäägis. Pärast seda, kui puudujääk vähenes 2003. aastal tasakaalulähedase seisundini, hakkas see järjekindlalt kasvama, ulatudes 2005. aastal 8,6%ni SKPst. Finantskonto puhul on otseinvesteeringute netosissevool aidanud märkimisväärselt katta maksebilansi kombineeritud jooksev- ja kapitalikonto puudujääki.

Vaatlusperioodil püsisid pikaajalised intressimäärad keskmiselt 4,3% tasemel, mis on madalam kui intressimäära kriteeriumi 6,2%line kontrollväärtus. 2006. aastal Slovakkia pikaajaliste intressimäärade langus peatus ning praegu püsivad need euroalal valitsevate vastavate intressimäärade tasemest veidi kõrgemal.

Kõrge ja jätkusuutliku lähenemistaseme saavutamiseks on tähtis, et Slovakkia rakendaks piisavalt ranget eelarvepoliitikat, mis aitaks vähendada nõudlusest tingitud võimalikku survet inflatsioonile ja jooksevkontole. Ühtlasi tuleb jätkata struktuurireforme. Eriti oluline on tõhustada tööturu toimimist. Praegu iseloomustavad seda oskustööjõu puudus ning tööjõu vähene liikuvus. Palgatõus peaks kajastama tööviljakuse kasvu ning võtma arvesse tööturutingimusi ja arengut konkureerivates riikides. Sama tähtis on jätkata majanduse liberaliseerimist ja suurendada konkurentsi tooteturgul. Asjakohase rahapoliitika elluviimisel on kõnealuste meetmete abil võimalik saavutada hinnastabiilsust toetav keskkond ning edendada konkurentsi ja tööhõive kasvu.

Slovaki Vabariigi õigusaktid ja eelkõige Slovakkia keskpanga seadus ei vasta kõigile nõuetele Slovakkia keskpanga sõltumatuse ja õigusliku lõimumise kohta eurosüsteemiga. Slovakkia on liikmesriik, mille suhtes on kehtestatud erand, ning peab seetõttu täitma kõiki asutamislepingu artiklis 109 sätestatud kohandamisnõudeid.

3.9 ROOTSI

Vaatlusperioodil oli Rootsi 12 kuu keskmine ÜTHI-inflatsioonimäär 1,5%, mis on oluliselt madalam kui asutamislepingus ettenähtud 2,8%line kontrollväärtus. Värskeimate andmete alusel eeldatakse siiski, et 12 kuu keskmine ÜTHI-inflatsioonimäär lähikuudel järk-järgult tõuseb.

Vaadeldes arengut pikema aja jooksul, tuleb märkida, et Rootsi ÜTHI-inflatsioon on olnud üldiselt madal ning seda on kohati mõjutanud ajutised tegurid. Inflatsiooni keskpikk areng on seotud mitme olulise poliitilise valikuga, eelkõige otsusega võtta rahapoliitiliseks suunaks hinnastabiilsuse saavutamine. Alates 1993. aastast on rahapoliitika eesmärgiks olnud inflatsiooni otsejuhtimine, mida on alates 1995. aastast määratletud tarbijahinnaindeksi 2% kasvuna kõikumisvahemikuga ± 1 protsendipunkt. Alates 1998. aastast on hinnastabiilsust toetanud eelarvepoliitika ning alates 1990ndate aastate lõpust mõjutas seda ka tihedam konkurents tooteturgul. Aastatel 1996–2000 jäi nii tarbijahinnaindeksi alusel arvatud kui ka ÜTHI-inflatsioon sageli alla 1%. Selle tingisid peamiselt kaudsete maksude ja toetuste vähenemine, liberaliseerimise mõju ning hüpoteegimäärade vähenemine (mõjutas üksnes tarbijahinnaindeksit). Ajavahemikus 2001–2003 püsis inflatsioon valdavalt üle 2%, kuid on alates 2004. aastast jäänud enamasti alla 2%. Selle põhjuseks oli mõõdukas palgakasv, tööviljakuse ulatuslik kasv

ning impordihindade madal kasvumäär. Inflatsiooni arengut analüüsid tuleb silmas pidada keskmiselt väga kiiret SKP reaalkasvu. Tööturud püsivad siiski jätkuvalt nõrgad ning palgatõus on jäänud tagasihoidlikuks. Tööviljakuse jõulise suurenemise tõttu on tööjõu erikulude kasv jäänud alates 2002. aastast väikeseks. Hiljutised suundumused näitavad, et 2006. aasta kevadel hakkas ÜTHI-inflatsioonimäär tõusma, kajastades enamiku ÜTHI komponentide kasvu. Sellest ajast püsis inflatsioonimäär suhteliselt stabiilsena ning langes mõõdukate energiahindade mõjul oktoobris 1,2%ni.

Peamiste rahvusvaheliste institutsioonide värskemate prognooside kohaselt jääb inflatsioon 2007. aastal vahemikku 1,6–2,1% ja ulatub 2008. aastal 1,8–2,0%ni. Eeldus, et inflatsiooni areng liigub järk-järgult 2% suunas, põhineb valdavalt tootmisvõimsuse suurematel piirangutel ja tööhõive kasvu oodataval elavnemisel, mis pärsib tööviljakuse kasvu. Ühtlasi võib esineda survet palkade tõusuks. Impordihinnad peaksid püsima madalad, kajastades jätkuvat üleilmset konkurentsipurvet, ning energiahindade surve peaks 2007. aastal vähenema. Inflatsiooniväljavaatega seotud riskid on üldiselt tasakaalustatud. Arvestades toodangu, laenude ja eluasemehindade jõulist kasvu, on inflatsiooni kiirendavad riskid valdavalt seotud naftahinna edasise tõusu ning hindade ja palkade arenguga. Kasvuväljavaadet ohustavad eelkõige üleilmse nõudluse võimalik vähenemine, tööviljakuse jätkuvalt ulatuslik suurenemine ja vähene tööjõunõudlus. Arvestades, et hinnatase püsib Rootsis kõrge, võivad jätkuv kaubanduslik lõimumine ja konkurents avaldada survet hindade languseks.

Rootsi eelarve ei ole ülemäärases puudujäägis. Vaatlusaastal 2005 oli Rootsi valitsussektori eelarve ülejääk 3,0% SKPst. Seega täideti eelarve puudujäägi kontrollväärtuse nõue ilma vaevata. 2006. aastaks prognoosib Euroopa Komisjon ülejäägi vähenemist 2,8%ni SKPst. Valitsussektori võlg vähenes 2005. aastal 50,4%ni SKPst ja alaneb prognoosi kohaselt 2006. aastal veelgi, ulatudes 46,7%ni, mis on madalam kui 60%line kontrollväärtus. Stabiilsuse ja majanduskasvu paktis sätestatud keskpikaks eesmärgiks on 2005. aasta novembri lähenemisprogrammi kohaselt ligikaudu 2%line tsükliliselt kohandatud (ilma ajutiste meetmeteta) eelarveülejääh SKPst. Kuni uute ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlemise teatiste avaldamiseni 2007. aasta aprillis hõlmavad Rootsi eelarvetasakaalu ja riigivõla andmed valitsussektori kohustuslikku pensionisüsteemi. Ilma pensionisüsteemita olnuks eelarvetasakaalu suhtarv aastatel 2004–2005 1,0 protsendipunkti ja 2006. aastal 1,1 protsendipunkti võrra madalam ning

valitsussektori võlakooormus samal ajavahemikul 0,6 protsendipunkti ja 2006. aastal 0,7 protsendipunkti võrra kõrgem.

ELi majanduspoliitika komitee ja Euroopa Komisjoni värskeimate prognooside kohaselt suurenevad vananemisega seotud valitsussektori kulud Rootsis vaid vähesel määral, tõustes ajavahemikul kuni 2050. aastani 2,2 protsendipunkti SKPst. See peegeldab osaliselt varasemaid pensionireforme. Siiski tuleb pöörata tähelepanu sellele, et tegelik demograafiline, majanduslik ja rahanduslik areng võib olla prognoositust ebasoodsam.

Ajavahemikul 2004. aasta novembrist 2006. aasta oktoobrini ei osalenud Rootsi kroon vahetuskursimehhanismis ERM2, sellega kaubeldi paindlike vahetuskursside alusel. Vaatlusperioodil nõrgenes kroon korduvalt kuni 2005. aasta novembrini ning hakkas seejärel taas kallinema. Üldjoontes püsis Rootsi vääringu vahetuskurss euro suhtes peaaegu pidevalt nõrgemal tasemel kui 2004. aasta novembris ning oli valdava osa vaatlusperioodi jooksul suhteliselt kõikum. Lühiajaliste intresside erinevus kolme kuu EURIBORist oli vaatlusperioodi alguses vähene ja muutus pärast 2005. aasta maid mõõdukalt negatiivseks. Rootsi krooni reaalkurss – nii kahepoolne vahetuskurss euro suhtes kui ka efektiivne vahetuskurss – püsis alates 1996. aasta jaanuarist ja euro kasutuselevõtust 1999. aastal arvatatud keskmiste väärtuste taseme lähedal. Muu välisarengu osas märgitakse, et Rootsi maksebilansi kombineeritud jooksev- ja kapitalikonto on olnud suures ülejäägis, mis ulatus 2003. aastal 7,3%ni SKPst ning on alates sellest ajast püsinud kõrgel tasemel.

Pikaajaliste intressimäärade keskmine tase oli vaatlusperioodil 3,7%, mis on oluliselt madalam kui intressimäära kriteeriumi 6,2%line kontrollväärtus. Vaatlusperioodil püsis Rootsi pikaajaliste intressimäärade ja euroala riigivõlakirjade intressimäärade erinevus üldjoontes stabiilselt mõnevõrra negatiivseks, ulatudes ligikaudu -0,1 protsendipunkti.

Kuna Rootsi on saavutanud lähenemises kõrge ja jätkusuutliku taseme, tuleb edaspidi rangelt rakendada eelarvestrateegiat, mille eesmärk on saavutada majandustsükli jooksul riigieelarve ülejääk suurusega 2% SKPst. Rootsis on hästi toimiv institutsiooniline raamistik nii raha- kui ka eelarvepoliitika teostamiseks. Selleks, et muuta majandust paindlikumaks, on lisaks vaja riiklikku poliitikat toote- ja tööturgude toimimise tõhustamiseks. Eelkõige tööturul võetavad struktuurireformide meetmed tugevdavad majanduse vastupanuvõimet šokkidele ning aitavad asjakohase rahapoliitika elluviimisel

säilitada hinnastabiilsust toetavat keskkonda ning edendada konkurentsi ja tööhõive kasvu. Sotsiaalpartnerid peavad nende eesmärkide saavutamist toetama, tagades, et palgatõus kajastab tööviljakuse kasvu ja tööturutingimusi ning arengut konkureerivates riikides.

Rootsi Kuningriigi õigusaktid ja eelkõige Rootsi keskpanga seadus ei vasta kõigile nõuetele Rootsi keskpanga sõltumatuse ja õigusliku lõimumise kohta eurosüsteemiga. Rootsi on liikmesriik, mille suhtes on kehtestatud erand, ning peab seetõttu täitma kõiki asutamislepingu artiklis 109 sätestatud kohandamisnõudeid. EKP märgib, et vastavalt asutamislepingule on Rootsi alates 1. juunist 1998 kohustatud võtma vastu eurosüsteemiga lõimumiseks vajalikke õigusakte, kuid aastate jooksul ei ole Rootsi ametiasutused võtnud õiguslikke meetmeid, et kõrvaldada nii käesolevas kui ka eelmistes lähenemisaruannetes kirjeldatud vastuolusid.

ISSN 1725939-8

9 771725 939005